

svenska

engelska

spanska

ryska

arabiska

farsi

GODA RÅD

Till dig som söker asyl i Sverige

VERSION 5.0
Januari 2017

Flyktinggruppernas Riksråd FARR

FARR vill tacka ...

Stina Carlsson,
Sandra Gustafsson,
Charlotta Lagnander
och Björn Åhlin för
granskning och
uppdatering av
utgåvan år 2017. Vi
tackar även Bernt
Lindgren för bilden
på sidan 10.

Utgivningsår

2007 (tryckt
utgåva), 2011,
2012, 2015 (endast
pdf-upplagor) och
2017.

Redaktör

Sanna Vestin 2017

Layout

Cajsa Unnbom 2017

Omslagsfoto

© UNHCR/Johan
Bävman

© Sanna Vestin 2017

Detta är FARR

Goda Råd till dig som söker asyl i Sverige ges ut av Flyktinggruppernas Riksråd, FARR. FARR är en ideell organisation, som grundades 1988. Den består av frivilligt arbetande grupper och enskilda medlemmar runt om i landet. En av FARR:s viktigaste uppgifter är att ge råd och stöd till dig som söker asyl.

Den första upplagan av Goda Råd togs fram år 2007 i samarbete med Broderskapsrörelsen och medfinansierades av Europeiska flyktingfonden. Därefter har den uppdaterats och översatts ett flertal gånger, senast 2016 med anledning av lagändringar.

Som frivilligorganisation kan FARR inte ändra på lagen eller bestämma hur den ska tolkas. Däremot vill vi med Goda Råd tala om vilka rättigheter du har när du söker asyl och vad du kan göra för att påverka ditt ärende.

 FÖR AKTUELL INFORMATION,
se www.farr.se

INNEHÅLL

1

11 Begränsningslagen

13 Vilka asylsökande får stanna i Sverige?

- 13 Flyktingar och andra skyddsbehövande
- 18 Ömmande omständigheter
- 21 Uppehållstillståndets längd

24 Anhöriga

- 24 Familj som söker asyl tillsammans
- 24 Familjeåterförening
- 28 Anhöriga som befinner sig i Sverige
- 29 Uppehållstillståndets längd för anhöriga

32 Arbete och studier

- 32 Arbetstillstånd
- 34 Studier
- 34 Byta spår

36 Asylproceduren

39 Första instans: Migrationsverket

- 40 Ska din ansökan prövas i Sverige?
- 48 Snabbproceduren vid "uppenbart ogrundad ansökan"
- 49 Offentligt biträde
- 51 Asylutredning
- 54 Om du får avslag
- 55 Om du får uppehållstillstånd
- 56 Svenskt medborgarskap

58 Andra instans: Migrationsdomstolarna

- 58 Att överklaga avslag på asylansökan
- 60 Att överklaga status
- 61 Att begära muntlig förhandling
- 62 Sekretess
- 62 Om du får avslag
- 63 Om du får bifall

64 Tredje instans: Migrationsöverdomstolen

- 64 Prövningstillstånd
- 65 Säkerhetsärenden
- 66 Om domstolen inte ändrar utvisningsbeslutet

69 Utvisning och verkställighet

- 69 Återvändandesamtal
- 71 Om ditt ärende lämnas över till polisen
- 73 Åtterseförbud
- 74 När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd går ut
- 75 Preskription

76 Förvar

- 76 Anledningar till att du kan bli tagen i förvar
- 77 Tidsgränser och juridisk hjälp
- 79 Din ansökan om uppehållstillstånd
- 79 Dina rättigheter i förvaret
- 80 Häkte
- 81 Att ställas under uppsikt
- 81 Barn i förvar

83 Verkställighetshinder – att pröva nya skäl

- 84 Praktiska och medicinska verkställighetshinder
- 85 Verkställighetshinder på grund av nya skyddsbehov
- 86 Migrationsverkets prövning av verkställighetshinder (12:18)
- 87 Ny prövning av skyddsbehov (12:19)
- 88 Bevis
- 89 Om du får en ny prövning
- 90 Om du nekas prövning
- 90 Upphållstillståndets längd vid verkställighetshinder
- 93 Att byta spår – söka på grund av arbete

94 När Sverige inte ger skydd

- 96 Kommittén mot tortyr, CAT
- 96 Europadomstolen, ECHR
- 97 Så ansöker du

111 Särskilda råd till kvinnor

- 111 Ta själv upp dina skäl
- 115 Om du vill – be om en separat intervju
- 115 Att vittna mot människohandlare

116 Särskilda råd till dig som är förföljd på grund av din sexuella läggning

- 116 Dölj inte din läggning – ta upp dina skäl
- 118 Lev öppet
- 119 Här kan du få hjälp

120 Särskilda råd till dig som har varit utsatt för tortyr eller sexuella övergrepp

- 120 Berätta om allt du har upplevt som kränkande
- 121 Få de fysiska skadorna dokumenterade
- 122 Få de psykiska skadorna dokumenterade
- 124 Sök hjälp på center för torterade flyktingar

125 Barns skäl

- 125 Barnets rättigheter i lagen
- 126 Barn kan ha egna asylskäl
- 129 Ensamkommande barn
- 129 Till dig som sökt asyl som ensamkommande barn

5

133 Dina rättigheter som asylsökande

- 133 Vård
- 134 Barn och vård
- 135 Utbildning
- 136 Arbete
- 136 Boende
- 138 Dagersättning
- 139 Efter beslut om utvisning

141 Dina rättigheter som papperslös

142 Vård

143 Barn och vård

144 Stöd och hjälp från socialtjänsten

145 Utbildning

146 Arbete

148 Om du har blivit felaktigt bemött

149 ADRESSER

150 BILAGOR

150 EU-länder, Dublinländer, EES-länder

151 Fullmakt för ombud

En lång resa har nått sitt mål:
två ensamkommande barn
från Afghanistan ankommer
till Malmö.

1

Trots stora protester genomförde Sveriges riksdag en tillfällig, hårdare asyllag 2016.

NEJ!
SPLITTRA INTE
BARNFAMILJER!
VÄRNA
ASYLRÄTTEN!

BEGRÄNSNINGSLAGEN

Den 20 juli 2016 började en ny lag gälla, lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Lagen gäller till och med den 19 juli 2019 om inte Sveriges riksdag ändrar sig och bestämmer något annat. Den tillfälliga lagen är en del av ett paket av åtgärder för att minska antalet asylsökande. Regeringen annonserade ändringarna den 24 november 2015.

Den viktigaste förändringen är att uppehållstillstånd som ges på grund av asylskäl ska vara tidsbegränsade. De som inte erkänns som flyktingar enligt Genèvekonventionen, utan till exempel får asyl som alternativt skyddsbehövande, ska inte heller få ta hit sin familj. Familjeåterförening inskränks på flera sätt även för de som får flyktingstatus. Dessutom ska kategorin övriga skyddsbehövande tas bort helt under tiden som lagen gäller och uppehållstillstånd på grund av ömmande omständigheter ges ännu mer sällan än tidigare.

LÄS MER om dessa kategorier i nästa avsnitt under rubriken Vilka asylsökande får stanna i Sverige? på sid 13.

Den ordinarie utlänningslagen finns kvar och gäller fortfarande på alla områden som inte berörs av den tillfälliga begränsningslagen.

Med anledning av den tillfälliga lagen har FARR uppdaterat Goda Råd under sommaren 2016.

 UTLÄNNINGSLAGEN FINNS HÄR:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716

 BEGRÄNSNINGSLAGEN FINNS HÄR:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2016752-om-tillfalliga-begransningar-av_sfs-2016-752

VILKA ASYLSÖKANDE FÅR STANNA I SVERIGE?

Flyktingar och andra skyddsbehövande

Enligt utlänningslagen finns tre kategorier av personer som har rätt till skydd i Sverige: **FLYKTINGAR**, **ALTERNATIVT SKYDDSBEHÖVANDE** och **ÖVRIGA SKYDDSBEHÖVANDE**.

FLYKTINGSTATUS

En flykting är enligt lagen...

*en utlänning som
befinner sig utanför det land som utlänningen är
medborgare i, därför att han eller hon känner välgrundad
fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet,
religiös eller politisk uppfattning eller på grund av
kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss
samhällsgrupp, och
inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna
sig av detta lands skydd.*

Utlänningslagen 4 kap 1 §

Stycket bygger på den definition av en flykting som finns i FN:s konvention från 1951 om flyktingars rättsliga ställning, även kallad **GENÈVEKONVENTIONEN** eller **FLYKTINGKONVENTIONEN**.

Definitionen innehåller flera delar:

- **Att du befinner dig utanför hemlandet,**
- **att du känner fruktan, alltså är rädd för förföljelse,**
- **att fruktan är välgrundad – alltså att faran är verklig**
- **att förföljelsen beror på vissa bestämda saker, och**
- **att du inte kan få skydd i hemlandet.**

Alla villkoren i listan måste vara uppfyllda för att du ska bedömas som flykting. Den första punkten uppnås i och med att du befinner dig i Sverige. Begreppet "**VÄLGRUNDAD FRUKTAN**" betyder här att du är rädd för vad som kommer att hända i framtiden och att du har verkliga skäl för att vara rädd för detta. Det som redan har hänt dig är inte avgörande, men det kan påverka bedömningen av hur stor risken är att du utsätts för någonting i framtiden.

Med **FÖRFÖLJELSE** menas exempelvis fysiskt eller psykiskt våld, men även allvarlig diskriminering. Flyktingar är förföljda av någon av de sju anledningarna som står i lagtexten. Om du är förföljd av någon anledning som inte står uttryckligen, så kan du ibland räknas som flykting för att du tillhör en särskild samhällsgrupp. Du kan vara förföljd för att du uppfattas tillhöra en viss kategori även om du egentligen inte gör det. Exempelvis kan en journalist riskera förföljelse för att hon antas ha politiska åsikter när hon egentligen bara skriver kritiska reportage.

ALTERNATIVT SKYDDSBEHÖVANDE

Även om du inte räknas som flykting enligt flyktingkonventionen, kan du ha behov av skydd enligt utlänningslagen.

En person kan vara alternativt skyddsbehövande utan att riskera förföljelse av något av de skäl som räknas upp i flyktingparagrafen men det ändå finns grundad anledning att anta att personen...

1. (...) vid ett återvändande till hemlandet skulle löpa risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller som civilperson löpa en allvarlig och personlig risk att skadas på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt, och

2. (...) inte kan, eller på grund av risken inte vill, begagna sig av hemlandets skydd.

Utlänningslagen 4 kap 2 §

(Obs: utdraget från lagen är något förkortat.) Det här stycket bygger på den definition som finns i EU:s direktiv om skyddsgrunder.

Uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande kallas också för **ASYL**.

ÖVRIG SKYDDSBEHÖVANDE

Det står också om övrig skyddsbehövande i utlänningslagen. Detta är personer som känner en välgrundad fruktan för att utsättas för övergrepp på grund av en väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar i hemlandet, eller som inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof.

Under tiden vi har den tillfälliga lagen i Sverige så går det inte att få uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande. Det är ändå olagligt för Sverige att utvisa den som har en välgrundad fruktan för att drabbas av allvarliga övergrepp eller en omänsklig levnadssituation. Därför bör det vara möjligt för dem som riskerar detta att få uppehållstillstånd ändå.

STATENS ANSVAR

Vilken skyddskategori det än handlar om, så kan du vara hotad antingen av staten eller av någon annan. Men om det är någon annan aktör än staten som är ansvarig för det som kan hända dig, så måste du visa att staten inte kan eller vill ge dig skydd. Du måste även visa att du inte skulle kunna få skydd genom att bosätta dig i någon annan del av ditt hemland än där du kommer ifrån. Om du har uppehållstillstånd eller medborgarskap i något land där du inte är hotad så kan Sverige säga att du i stället ska bosätta dig där.

Om du är **STATSLÖS**, det vill säga inte är medborgare någonstans, så kan du ändå ha skyddsbehov gentemot ett land som du har vistats i. Däremot kan du inte få uppehållstillstånd i Sverige enbart för att du är statslös.

Asylansökan ska prövas i en viss ordning. Först prövas om du uppfyller kraven för att räknas som flykting. Gör du det har

Vad är det för skillnad mellan de olika kategorierna av skyddsbehövande?

I flyktingparagrafen används uttrycket " förföljelse". Förföljelse behöver inte nödvändigtvis betyda dödshot eller tortyr, det kan bestå av upprepade trakasserier, hot, misshandel och övergrepp av olika slag.

Å andra sidan så måste du för att räknas som flykting riskera förföljelsen av något av de särskilda skäl som räknas upp i paragrafen.

Paragrafen om alternativt skyddsbehövande handlar om personer som löper en viss bestämd risk, nämligen dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller urskillningslöst våld vid en väpnad konflikt. Det finns inget krav på vad orsaken är. Paragrafen används främst för personer som flytt från krig - väpnad konflikt. Om risken är stor för vem som helst att drabbas kan det räcka

med att visa att du kommer från konfliktområdet, annars behöver du visa att du själv löper en större risk.

Båda kategorierna har rätt att få uppehållstillstånd, men genom begränsningslagen kan den som definieras som alternativt skyddsbehövande endast få kortare uppehållstillstånd och kan nekas familjeåterförening.

LÄS OM "BEGRÄNSNINGSLAGEN"
på sid 11.

du rätt till flyktingstatus och uppehållstillstånd. Om du inte uppfyller flyktingkraven så prövas om du är alternativt skyddsbehövande. Är du det har du rätt till alternativ skyddsstatus och uppehållstillstånd. Sedan kan andra skäl för uppehållstillstånd prövas.

Du kan nekas flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande om du begått krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten eller vissa andra grova brott. Även i sådana fall kan du få stanna i Sverige, i varje fall tillfälligt, om du riskerar att utsättas för förföljelse eller hamna i en annan allvarlig situation vid en utvisning.

Vuxna och barn, män och kvinnor, kan ha skyddsbehov. Om en familj söker asyl ska allas skäl prövas individuellt. Detta gäller även barnens skäl.

LÄS MER UNDER "ASYLPROCEDUREN", sid 36.

Ömmande omständigheter

Enligt utlänningslagen kan du få stanna i Sverige även om myndigheterna inte tycker att du behöver skydd. Det kan till exempel handla om att du är väldigt sjuk eller har bott i Sverige så länge att det är svårt att åka hem. Sådana skäl kallas i lagen för ömmande omständigheter.

Uppehållstillstånd får ges:

om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet särskilt beaktas

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande.

Utlänningslagen 5 kap 6 §

I begreppet **"ÖMMADE OMSTÄNDIGHETER"** ingår ditt hälsotillstånd och din allmänna situation i Sverige och hur din situation skulle bli i hemlandet. Att du har en mycket allvarlig sjukdom, har en stark anknytning till Sverige genom många års arbete eller skolgång, eller skulle bo i ett flyktingläger under svåra förhållanden om du utvisades, är exempel på omständigheter som skulle kunna tala för att du borde få stanna i Sverige, enligt den ordinarie utlänningslagen.

Begreppet **"SYNNERLIGEN" ÖMMADE** som krävs för vuxna innebär att det är fråga om rena undantagssituationer. De flesta som fått stanna av ömmande omständigheter är barn, och barnfamiljer.

Den tillfälliga lagen har begränsat rätten till uppehållstillstånd på grund av ömmande omständigheter. Det är nu endast möjligt att få uppehållstillstånd av ömmande omständigheter om en utvisning av personen skulle bryta mot ett internationellt avtal som Sverige undertecknat.

Det internationella avtal som väntas få störst betydelse för den här prövningen är **EUROPAKONVENTIONEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER**. Konventionens innehåller artiklar som ska skydda människor från omänsklig behandling och även från att ryckas upp ur sitt sociala sammanhang om det har byggts upp under lång tid.

Beslutsfattare i Sverige kan använda domar från Europadomstolen för att tolka hur Europakonventionen ska användas för att bedöma ditt ärende. Europadomstolen är den internationella domstol som övervakar att Europakonventionen följs. Även andra konventioner, exempelvis **FN:S BARNKONVENTION**, kan ha betydelse.

När det gäller hälsotillstånd – hur du mår – så var bedömningen redan innan begränsningslagen infördes mycket hård. Det är inte tillräckligt att vårdens kvalitet är sämre i ditt hemland än i Sverige. Du måste kunna visa att du skulle skadas på ett fruktansvärt sätt, eller dö, om du utvisades.

Det har också varit mycket svårt att få stanna på grund av anpassning till Sverige. Det finns ingen regel som säger att alla som har bott här en viss tid får vara kvar. Det har varit vanligare att lång tids anknytning vägs in för barn, men det beror mycket på individuella omständigheter. För vuxna tas i princip bara hänsyn till år då du har haft rätt att vistas här, exempelvis som asylsökande, medan även tid utan tillstånd har kunnat räknas för barn. Barn anses få större anknytning till Sverige när de är i tonåren än när de är mycket unga.

Att ha en svår situation i hemlandet kan även handla om att du är utstött från ditt sociala sammanhang eller lider av trauma därför att du har varit utsatt för tortyr, liknande svåra upplevelser i hemlandet eller människohandel. Men sådant kommer dock troligen inte i sig att vara tillräckligt för uppehållstillstånd under tiden den tillfälliga lagen gäller.

Alla omständigheter du lägger fram ska bedömas tillsammans. Det kan alltså vara möjligt att genom flera allvarliga omständigheter visa att det sammantaget skulle strida mot ett internationellt avtal att utvisa dig från Sverige.

Lagen tillåter inte utvisning av barn när det saknas ett ordnat mottagande, antingen anhöriga eller ett tillräckligt bra barnhem. Barn som skulle utvisas ensamma men som inte har någon som kan ta hand om dem i hemlandet, har därför ofta beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av ömmande omständigheter. Barn i den situationen som inte har ytterligare skäl kommer i stället att få tidsbegränsat uppehållstillstånd tills de fyller 18, på grund av att utvisningen inte går att verkställa.

LÄS OM "BEGRÄNSNINGSLAGEN", sid 11.

Upphållstillståndets längd

Medan begränsningslagen gäller är de flesta uppehållstillstånd tidsbegränsade.

Om du har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av flyktingskäl eller alternativa skyddsbehov har du rätt att bo och vistas i Sverige så länge som tillståndet gäller. Dessa tillstånd kan förlängas om ditt skyddsbehov kvarstår. Kontakta Migrationsverket i tid innan det löper ut och meddela att du vill ansöka om förlängning.

 KONTAKTA MIGRATIONSVERKET:

www.migrationsverket.se/Kontakta-oss.html

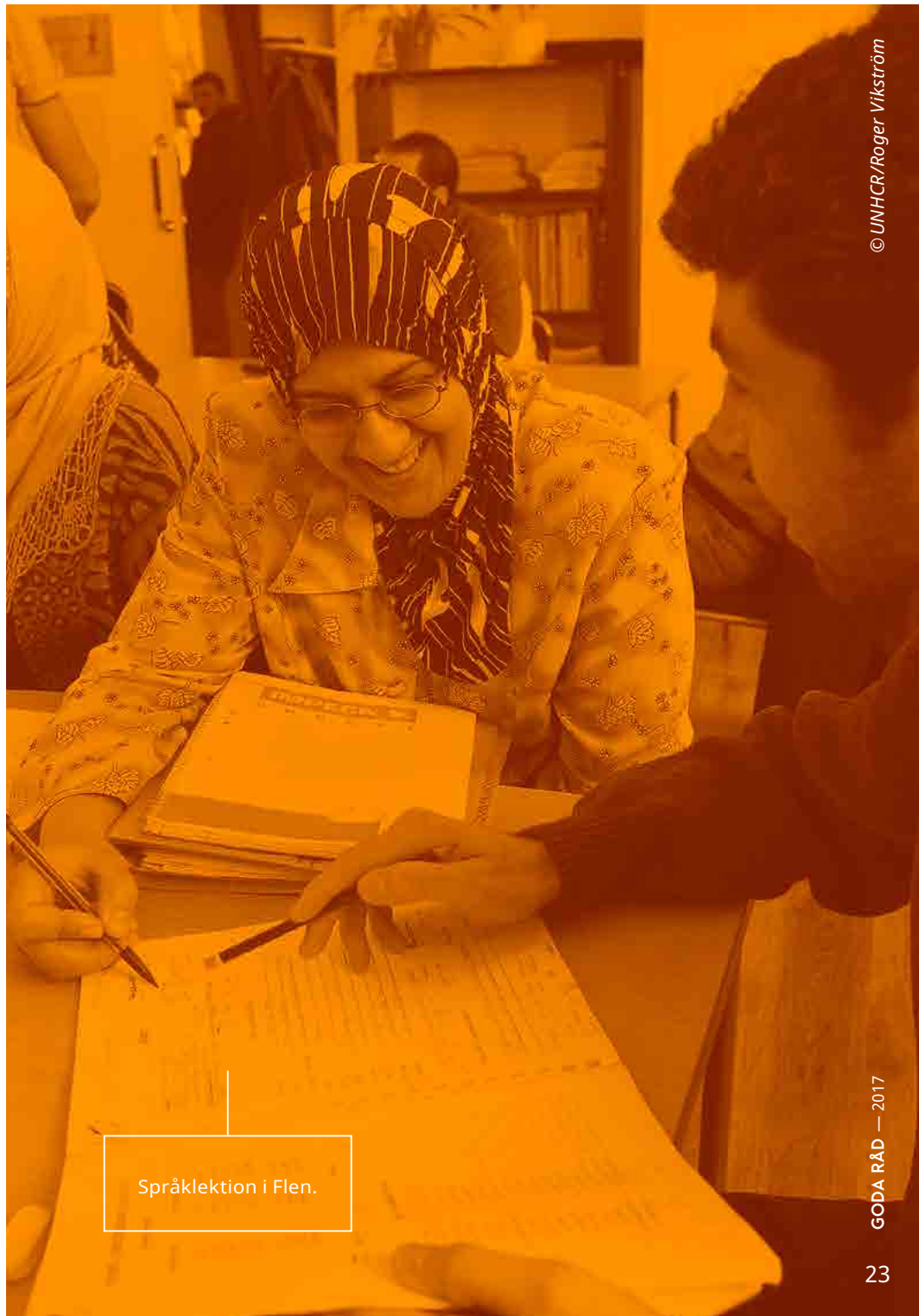
- **Uppehållstillstånd som flykting gäller vanligen i tre år, men kan vara kortare om personen har begått brott eller bedöms som en säkerhetsrisk.**
- **Uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande eller på grund av ömmande omständigheter gäller vanligen i tretton månader. Om det förlängs gäller det vanligen i ytterligare två år.**
- **Uppehållstillstånd på grund av att ett barn inte får utvisas utan mottagande i hemlandet gäller vanligen tolv månader i taget eller tills barnet fyller 18. Barn under 16 år kan få tretton månaders tillstånd på grund av ömmande omständigheter om situationen bedöms bli bestående.**

Ensamkommande barn som fått tidsbegränsade uppehållstillstånd kan ansöka om förlängning när de fyllt 18 och få uppehållstillstånd om det har uppstått skyddsbehov.

Barn och familjemedlemmar till barn som ansökte om asyl senast den 24 november 2015 är undantagna från begränsningslagens regler och kan få permanent uppehållstillstånd (= utan tidsbegränsning), förutsatt att barnet är kvar i Sverige och inte har fyllt 18 när beslutet tas.

Permanent uppehållstillstånd kan även ges om ett barn beviljas uppehållstillstånd av särskilt ömmande omständigheter. Men då måste uppehållstillståndet bero på en svår sjukdom och det måste vara visat att permanent uppehållstillstånd absolut krävs för att barnet ska kunna tillfriskna.

Permanent uppehållstillstånd kan ges när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt begränsningslagen löper ut, under förutsättning att personen då kan försörja sig genom en anställning eller eget företag. Anställningen ska vara anmäld till Migrationsverket och uppfylla villkoren för kollektivavtal i branschen. Detaljerade regler för detta var inte publicerade när denna bok gjordes men kommer att finnas på Migrationsverkets hemsida.

Språklektion i Flen.

ANHÖRIGA

Familjer har rätt att leva ihop, enligt flera internationella konventioner. Även enligt svensk lag har nära familjemedlemmar rätt att återförenas, om någon i familjen har fått uppehållstillstånd i Sverige. Men det finns strikta villkor för när och hur familjen får återförenas och vilka familjemedlemmar som omfattas.

Familj som söker asyl tillsammans

Om en familj (föräldrar och barn under 18 år) kommer till Sverige tillsammans och någon av familjemedlemmarna beviljas uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov eller annat skäl, så får normalt hela familjen stanna. Även en annan vuxen som blivit barnets vårdnadshavare kan få uppehållstillstånd samtidigt med ett barn som får stanna på grund av skyddsbehov.

Familjeåterförening

Så länge du är asylsökande har din familj inte rätt att flytta till dig i Sverige, om det inte går att ordna genom Dublinförordningen. De följande reglerna gäller personer som har fått uppehållstillstånd.

Den som är gift eller sambo med någon som bor permanent i Sverige har rätt att få uppehållstillstånd i Sverige. Detta gäller även för förhållanden mellan personer av samma kön. Det betyder att om du har permanent uppehållstillstånd i Sverige har din partner också rätt att bo här. Din partner har också enligt den ordinarie utlänningslagen rätt att få uppehållstillstånd för att ni ska gifta er eller bli sambo. Båda måste ha fyllt 18 och ingen av er får vara gift med någon annan.

Barn under 18 år som har en eller båda föräldrarna bosatta i Sverige har också rätt till uppehållstillstånd. Det är barnens ålder då Migrationsverket fattar beslutet som räknas. Det krävs också att barnet någon gång har bott med föräldern och att barnet inte har större anknytning till en förälder som bor i ett annat land.

Föräldrar till barn som har kommit hit ensamma och fått uppehållstillstånd som flyktingar eller skyddsbehövande har också rätt att flytta till Sverige. Men om barnet fick stanna på grund av ömmande omständigheter tillåts det oftast inte. I så fall antas att familjen kan återförenas i hemlandet, eller i det land där föräldrarna har tillstånd att bo.

Under den tid begränsningslagen gäller kommer asylsökande normalt bara att få tidsbegränsade uppehållstillstånd. Detta begränsar även möjligheterna till familjeåterförening.

Om du har tidsbegränsat uppehållstillstånd med flyktingstatus har du rätt till familjeåterförening, men du och din partner måste båda ha fyllt 21 och ni måste ha gift er eller blivit sambo redan innan du kom till Sverige. Samma regler gäller om du har tidsbegränsat uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande och sökte asyl senast den 24 november 2015.

Den som sökte asyl senare än den 24 november 2015 och har tidsbegränsat uppehållstillstånd som alternativt skydds-

behövande får som huvudregel inte ta hit sina anhöriga. Detta gäller även ensamkommande barn. Lagen innehåller ett undantag som säger att om det skulle strida mot en internationell konvention som Sverige undertecknat att inte återförening familjen, så ska återförening ändå tillåtas.

Migrationsverket får enligt utlänningslagen även ge uppehållstillstånd för återförening av andra nära anhöriga som är beroende av varandra. Det kan till exempel vara ett barn som fyllt 18. Men då krävs det också att det inte har gått för lång tid sedan de anhöriga skiljdes åt och de måste ha levt tillsammans precis innan de skildes åt. Vidare ska den nära anhöriga inte kunna få stöd på något annat sätt.

Enligt begränsningslagen ska de som har tidsbegränsade uppehållstillstånd inte få återförenas med andra än make/sambo och barn under 18 år. Detta gäller om det inte skulle bryta mot en internationell konvention att vägra uppehållstillstånd.

Ansökan om uppehållstillstånd för anhöriga ska lämnas in från hemlandet eller något annat land där de anhöriga har rätt att vistas. Det går oftast fortast att ansöka via internet men det går också att lämna ansökan på ambassad eller konsulat. När beslutet fattas får dina anhöriga inte befinna sig i Sverige.

MER INFORMATION OM UNDANTAG hittar du längre fram, i avsnittet "Anhöriga som befinner sig i Sverige".

LÄS OM "Begränsningslagen" på sid 11.

PASSKRAV

För att familjemedlemmarna ska få resa in i Sverige krävs att de har giltigt pass och att de kan styrka sin identitet. I de flesta fall uppfylls båda delarna genom hemlandspass. Om de inte har

hemlandspass kan det i undantagsfall gå att styrka identiteten på annat sätt, genom intyg eller handlingar. I så fall kan Sverige utfärda främlingspass. Men främlingspass beviljas inte till personer som befinner sig i sitt hemland.

Sammantaget är det mycket svårt för familjer att få återförenas i Sverige om de kommer från ett land utan fungerande myndigheter som kan utfärda handlingar.

Om det är helt omöjligt för de anhöriga att få identitetshandlingar kan Migrationsverket göra en DNA-analys för att bekräfta familjebanden och sedan göra en samlad bedömning för hela familjen. DNA-analysen får dock bara användas om det inte finns några andra tveksamheter i utredningen, som till exempel att makar lämnat olika uppgifter om något.

FÖRSÖRJNINGSKRAV

Om du är vuxen och bor i Sverige är huvudregeln att du måste visa att du har en tillräckligt stor bostad och kan försörja dig själv och din familj innan dina anhöriga beviljas uppehållstillstånd. Dessa krav kallas försörjningskrav. Hur många rum bostaden måste ha beror på hur stor familjen är. Aktuella regler för hur stor bostad och hur stor inkomst du måste ha finns hos Migrationsverket.

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande kan få undantag från försörjningskravet om tre villkor är uppfyllda:

- **Ansökan lämnas in inom tre månader efter att personen i Sverige fått uppehållstillstånd.**
- **De ska inte kunna återförenas i något annat land.**
- **Det är en etablerad relation, till exempel att ett par redan varit gifta i ett par år.**

Alla tre villkoren ska vara uppfyllda för att slippa försörjningskravet. Observera att alternativt skyddsbehövande över huvud taget bara kan få återförenas med anhöriga om de ansökte om asyl senast 24 november 2015 eller om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att neka återföreningen.

Om dina anhöriga ansökte om uppehållstillstånd före den 20 juli 2016 gäller reglerna i den ordinarie utlänningslagen. Det innebär att du inte har något försörjningskrav om ansökan gäller barn, och inte heller om du har flyktingstatus eller alternativt skyddsstatus, eller har haft uppehållstillstånd i minst fyra år och nu har permanent uppehållstillstånd.

🔗 **UTFÖRLIGA REGLER FÖR ATT FÅ UPPHÅLLSTILLSTÅND FRÅN UTLANDET PÅ GRUND AV FAMILJEANKNYTNING** finns på Migrationsverkets hemsida. Där finns också blanketter att fylla i. www.migrationsverket.se

Anhöriga som befinner sig i Sverige

Om du redan befinner dig i Sverige och ansöker om uppehållstillstånd för att du är anhörig till någon som bor här, så får du antagligen avslag, eftersom en sådan ansökan ska lämnas in från utlandet. Undantag kan göras om du har en pågående asylansökan hos Migrationsverket eller befinner dig i Sverige lagligt med någon form av uppehållstillstånd (inte bara som turist).

Om du söker asyl medan din partner och/eller barn redan bor i Sverige ska du ta upp anknytningen i din asylansökan. Du kan också ta upp anknytningen senare under proceduren om den har uppstått under tiden i Sverige.

Migrationsverket får ge uppehållstillstånd till en förälder som är vårdnadshavare för och sammanbor med ett barn som har fått asyl. Enligt lagen ska beslutsfattarna ta särskild hänsyn till barn som skulle kunna ta skada av att skiljas från en förälder, om det skulle bli fråga om en lång separation. Men för att du ska få söka från Sverige ska det stå helt klart att du skulle ha fått uppehållstillståndet från utlandet. Det betyder att du kan få avslag till exempel om du vistats länge illegalt i Sverige.

Du måste visa upp särskilda skäl till att du inte kan resa till hemlandet, eller att just ditt barn skulle fara illa av separationen. Du måste också kunna styrka din identitet med pass på samma sätt som om du sökt från utlandet.

Uppehållstillståndets längd för anhöriga

- **Uppehållstillstånd för att flytta ihop med någon som bor i Sverige gäller för samma tid som anknypningspersonens tillstånd, om denna fått tidsbegränsat tillstånd enligt begränsningslagen.**
- **Uppehållstillstånd för att flytta ihop med någon som bor i Sverige gäller annars vanligen i två år. Om det förlängs kan det bli permanent.**

Permanent uppehållstillstånd kan fortfarande ges vid anhöriginvandring, till makar/sambor som bott ihop redan i hemlandet. Detta gäller dock inte om personen i Sverige fått tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt begränsningslagen.

Som asylsökande kan du gifta dig eller bli sambo (flytta ihop) med din partner i Sverige. Detta gäller även par av samma kön.

Innan ni gifter er måste det göras en hindersprövning.

Det betyder att man utreder om det finns några hinder, till exempel att någon av er redan är gift. Du kan därför behöva intyg från ditt hemland, till exempel från ambassaden. Prövningen görs på det lokala skattekontoret och du behöver godkända ID-handlingar, helst pass.

Jag har fått avslag på asylansökan. Kan jag få stanna hos min familj i Sverige?

Om du har barn som bor i Sverige och det finns risk för en långvarig separation från barnet, så kan du eventuellt få söka från Sverige, men bara på vissa villkor – se ovan under "Anhöriga som befinner sig i Sverige".

Huvudregeln är annars att du ska ansöka från ditt hemland – eller från något annat land där du har rätt att vistas.

Du behöver stanna kvar en period i det land där du lämnat in ansökan, eftersom du kan bli kallad till intervju på svenska ambassaden. Om du får

tillstånd ska det också hämtas på ambassaden.

Det går att lämna in ansökan i vilket land som helst där du har en adress, men ambassaden är inte skyldig att utreda ditt ärende om du inte har tillstånd att vara i landet.

Kan jag som asylsökande gifta mig i Sverige?

Du kan gifta dig även om du fått avslag på asylansökan och väntar på utvisning.

Giftermålet kan ske var som helst, men det ska förrättas av en präst eller annan godkänd vigselförrättare, och med två vittnen. Om du gifter dig enligt muslimsk sed bör du kontrollera hos Skatteverket att äktenskapet registrerats i Sverige.

Jag vill bo med min nya partner i Sverige men Migrationsverket vill pröva om vårt förhållande är på riktigt. Hur går det till?

Om ni ska gifta er men inte är gifta ännu (eller om ni är sambo men inte har bott ihop redan i utlandet) så ska Migrationsverket utreda om det är ett så kallat seriöst menat förhållande. Det kallas seriositetsprövning.

Det Migrationsverket tittar på är hur länge ni har känt varandra, om ni pratar ett gemensamt språk och vad ni känner till om varandra.

Om Migrationsverket tror att det finns risk för att den ena partnern kommer att utsättas för våld eller allvarliga kränkningar i förhållandet kan det bli nej på ansökan. För att kunna se om det finns en sådan risk får Migrationsverket information från polisen, som har ett register över personer som är misstänkta eller dömda för brott.

Om ni är gifta så prövas inte seriositeten. Då får Migrationsverket inte ifrågasätta ert förhållande, om det inte finns bevis för att det är ett rent skenäktenskap. Tänk på att om den av er som bor i Sverige har fått tids-

begränsat uppehållstillstånd enligt begränsningslagen så tillåts inte anhöriginvandring om ni inte redan var gifta eller bodde ihop!

LÄS OM "Begränsningslagen" på sid 11.

Min partner kommer från ett EU-land och bor i Sverige. Har jag rätt att bo i Sverige?

Ja. Om din make/maka/registrerade partner/sambo är medborgare i ett annat EU- eller EES-land och bor och försörjer sig i Sverige har du automatiskt rätt att bo här. Det kallas uppehållsrätt. Du behöver bara anmäla dig till Migrationsverket för att få ett uppehållskort.

Det gäller även personer som har dubbla medborgarskap, om det ena är från ett EU-land. Din partner får dock inte vara medborgare i Sverige! Du måste kunna visa upp ett giltigt pass.

SE LISTA ÖVER EU/ EES-LÄNDER på sid 150.

ARBETE OCH STUDIER

Reglerna för att söka uppehållstillstånd i Sverige för att arbeta eller studera skiljer sig mycket från reglerna för asylsökande. Procedurerna ska inte blandas ihop. Dessa regler tas ändå med här eftersom många som behöver söka asyl kommer till Sverige efter att först ha fått arbetstillstånd. Det händer också att personer som har varit asylsökande får erbjudande om jobb och behöver ansöka om arbetstillstånd.

Arbetstillstånd

För att du ska få uppehållstillstånd på grund av arbete krävs att du har ett erbjudande om arbete i Sverige. Arbetet ska ha varit utannonserat minst tio dagar i hela EU – det bör göras genom annons hos Arbetsförmedlingen.

Arbetet behöver inte vara på heltid, men lönen ska (när detta skrivs 2016) vara minst 13 000 kronor i månaden före skatt. Villkoren ska vara godkända av den fackliga organisation som arbetsgivare inom branschen brukar sluta avtal med. Det finns

också krav på företagets ekonomi, försäkringar m.m. Aktuella regler för att söka arbetstillstånd finns på Migrationsverkets hemsida. Där kan arbetsgivaren fylla i en blankett online. Reglerna är tydliga, men de måste följas till punkt och pricka både av dig som söker arbete och arbetsgivaren som ska anställa dig.

När du har fått arbetserbjudandet kan du ansöka om arbetstillstånd och uppehållstillstånd. Även detta kan göras online, men du kommer även att behöva besöka ambassad. Förstagångstillstånd på grund av arbete ges normalt inte om du redan befinner dig i Sverige. Du måste ha ett pass som är giltigt under hela den tid som arbetstillståndet gäller.

Om du får uppehållstillstånd på grund av arbetet så kan även din make/maka och minderåriga barn få uppehållstillstånd för samma tid. Dessa bör ansöka samtidigt med dig. Tillståndet ges för den tid arbetserbjudandet gäller, men längst två år. Om du fortsätter att arbeta i Sverige kan tillståndet förlängas och så småningom bli permanent.

Om du vill förlänga ett tillfälligt arbetstillstånd ska du ansöka om detta innan det har gått ut. För att arbetstillståndet sedan ska kunna bli permanent krävs att du har arbetat lagligt (vitt) i totalt fyra av sju år. Det är tillåtet att byta arbetsgivare, men om du gör det inom de första 24 månaderna måste du ansöka om ett nytt arbetstillstånd. Efter 24 månader behöver du bara ansöka om nytt arbetstillstånd om du byter yrke. Om du säger upp dig eller skulle bli uppsagd från ditt arbete har du rätt att stanna kvar i Sverige för att söka nytt jobb i tre månader efter att ditt arbetstillstånd gått ut.

Migrationsverket kan kontrollera lön och anställningsvillkor även efter att du fått ett arbetstillstånd och får återkalla det ifall förutsättningarna för tillståndet inte är uppfyllda.

FÖRETAG

Det går även att få uppehållstillstånd för att du har startat eller förvärvat ett företag, som du behöver bo här i Sverige för att kunna sköta. Reglerna för detta finns också på Migrationsverkets hemsida. Det finns krav på företagets uppbyggnad, likviditet och framtidsplaner. Upphållstillståndet ska sökas från ditt hemland eller ett land där du har rätt att vistas. Du måste ha ett giltigt pass.

Studier

För att få uppehållstillstånd på grund av studier krävs att du sökt och kommit in på en utbildning, till exempel vid en högskola. Du ska också ha visa att du har tillräckligt mycket pengar sparade för att kunna försörja dig under utbildningstiden. När detta skrivs 2016 är summan som krävs 7 974 kronor i månaden, men kan du visa att du får fri bostad och/eller mat, kan beloppet sättas ned något. Om utbildningen är kortare än ett år måste du också ha en heltäckande sjukförsäkring. Det kostar dessutom pengar att gå de flesta utbildningar. Det kan finnas stipendier du kan söka.

Upphållstillstånd för studier kan sökas med hjälp av blanketter på internet, men om du får uppehållstillstånd ska tillståndet hämtas på en ambassad. Tillståndet är tidsbegränsat till en början, men kan förlängas.

Byta spår

Om du har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av äktenskap, arbete eller studier kan du söka om uppehållstillstånd på någon annan grund, till exempel för att du har studerat men

nu har fått ett jobb eller bildat familj i Sverige. Om du ansöker innan uppehållstillståndet har gått ut, behöver du inte lämna Sverige för att göra ansökan från utlandet.

Det går även att söka asyl i Sverige efter att ha rest in med någon form av uppehållstillstånd. Men om du dröjer med att söka asyl kan myndigheterna ifrågasätta om du verkligen har behov av skydd.

LÄS OM ATT SÖKA ARBETSTILLSTÅND efter att ha fått avslag på asylansökan på sid 93.

🔗 **UTFÖRLIGA REGLER** för att få uppehållstillstånd från utlandet på grund av arbete eller studier finns på Migrationsverkets hemsida. Där finns också blanketter att fylla i: www.migrationsverket.se

ASYLPROCEDUREN

MIGRATIONSVERKET

ÖVER-

AVSLAG

ÖVERKLAGAN

AVSLAG

Beslutet
omprövas

BIFALL

ANSÖKAN

Migrations-
verket
prövar
ansökan

BIFALL

MIGRATIONS- DOMSTOLEN

MIGRATIONS- ÖVERDOMSTOLEN

AVSLAG

ÖVERKLAGAN

Migrations-
överdomstolen
överväger
prövningstillstånd

KLAGAN

Migrations-
domstolen
överprövar
beslutet

BIFALL

Inget
prövnings-
tillstånd
– avslags-
beslutet
står fast

AVSLAG

Meddelar
prövnings-
tillstånd

AVSLAG

BIFALL

Migrationsverket

© UNHCR/Roger Vikström

Du bör söka asyl så fort som möjligt efter det att du har kommit till Sverige, gärna samma dag.

Första instans

MIGRATIONSVERKET

När du söker asyl i Sverige är det Migrationsverket du träffar först. Det är den myndighet som bestämmer vem som ska få uppehållstillstånd i landet.

Du bör söka asyl så fort som möjligt efter det att du har kommit till Sverige, gärna samma dag. Annars kan Migrationsverket tro att du inte har så starkt behov av skydd.

När du kommer till Sveriges gräns (flygplatser räknas också) kan du säga att du vill söka asyl. Då får du komma till någon av Migrationsverkets ansökningsenheter. De finns till exempel i Gävle, Göteborg, Malmö och Solna (i Stockholm). Ansökningsenheterna tar emot din asylansökan och tar fingeravtryck och foto på dig. De prövar också om du har rätt till det ekonomiska bidrag som asylsökande kan få om de inte har egna pengar. Barn under 14 år behöver inte lämna fingeravtryck.

Vid det första mötet med Migrationsverket frågar de lite kort om varför du söker asyl i Sverige. Det handläggaren vill veta vid detta första möte är ditt namn, födelsedatum, medborgarskap och språk. Migrationsverket frågar också om din hälsa och undrar om du vill göra en frivillig hälsokontroll. Den kan du tacka ja till.

Du kommer att få lämna ifrån dig ditt hemlandspass om du har ett sådant. Om inte kommer Migrationsverket att be om andra ID-handlingar, som ID-kort, körkort, militärbok, militärkort eller födelsebevis. De kommer även att fråga dig om du har önskemål kring vilket **OFFENTLIGT BITRÄDE** du vill ha (det offentliga biträdet är en jurist som ska hjälpa dig kostnadsfritt), och om det spelar någon roll för dig om den som intervjuar dig och tolken är man eller kvinna. Vilket offentligt biträde du får kan bli betydelsefullt för dig och det kan vara bra att välja själv om du har möjlighet till det. Kontakta gärna frivilligorganisationer för information om kunniga biträden.

Du kan tidigt i asylprocessen få frågan om att göra en **SPRÅKANALYS**. En språkanalys gör Migrationsverket för att se om du verkligen kommer från den plats du säger att du kommer ifrån. Analysen går ut på att du får prata medan din röst spelas in. Sedan lyssnar en språkbedömare som anlitas av Migrationsverket på bandet och bedömer var din dialekt hör hemma.

När du sökt asyl får du ett ID-kort som kallas **LMA-KORT**. LMA står för Lagen om mottagande av asylsökande. Du kommer sedan att erbjudas boende. Om du inte har egna pengar har du rätt till **DAGERSÄTTNING**, ett bidrag för asylsökande.

Läs **MER** på sid 133 under "Dina rättigheter som asylsökande".

Ska din ansökan prövas i Sverige?

Vid den första kontakten med Migrationsverket får du flera frågor om resan till Sverige. Handläggaren vill veta när du lämnade ditt hemland, vilken plats du reste från och hur du tog dig till Sverige. Han eller hon kommer att fråga om du har varit i andra länder innan du kom hit. Migrationsverket vill också

veta om du har biljetterna för resan till Sverige. Sedan utreder Migrationsverket om din asylansökan ska prövas här eller i ett annat land.

Du kan nämligen inte välja själv var du vill söka asyl. Sverige, de andra EU-länderna och ytterligare några länder har regler kring detta. Överenskommelsen kallas **DUBLINFÖRORDNINGEN** och de länder som har skrivit under den kallas **DUBLINLÄNDER**. Tanken är att du bara ska söka asyl i ett av dessa länder.

SÅ HÄR FUNGERAR DUBLINFÖRORDNINGEN

Dublinförordningen används av alla EU-länder samt Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz ("**DUBLINLÄNDER**"). Den innehåller regler som fastställer vilket av länderna som ansvarar för att pröva en asylansökan. Det finns olika undantag, bland annat för familjeåterförening. Nedan sammanfattas dessa regler och undantag.

- **Om din asylansökan redan har börjat utredas i ett Dublinland, så ska det landet fortsätta att sköta om ditt ärende.**
- **Om du är barn så ska din ansökan i första hand prövas i ett land där du har föräldrar, syskon eller andra anhöriga, om det skulle vara det bästa för dig.**
- **Om du är vuxen och din make/sambo eller barn finns i ett Dublinland som asylsökande eller har fått uppehållstillstånd där efter att ha varit asylsökande, så ska ni kunna få era ansökningar prövade i samma land. Om inga av era asylansökningar har börjat prövas kan det bli så att ni ska sammanföras i det land där de flesta eller den äldsta av er finns.**
- **Det är viktigt att du från början när du söker asyl berättar att ni vill återförenas, om dina familjemedlemmar finns i ett annat dublinland dit du vill komma. De vuxna måste båda skriva under att de vill återförenas.**

- Om inget av detta gäller dig, du är vuxen och din ansökan inte har börjat utredas, så ska du få din ansökan prövad i det dublinland som har beviljat dig uppehållstillstånd eller visum, så att du kunde resa in i området. Detta gäller om det inte gått mer än två år sedan uppehållstillståndet löpte ut, eller sex månader sedan visumet löpte ut.
- Om du inte haft uppehållstillstånd eller visum så ska din asylansökan prövas i det land där du först reste in illegalt i området. Om det inte går att visa var du reste in men det kan visas att du har varit fem månader illegalt i ett dublinland, så ska asylansökan prövas där. Om det inte finns något sådant land heller, så ska asylansökan prövas i det land där du lämnat in asylansökan.
- Om du kommer till Sverige för att söka asyl, men det visar sig att din ansökan ska prövas i ett annat dublinland enligt någon av de här reglerna så kommer du att skickas till det landet. Oftast går det till så att du har lämnat fingeravtryck i ett annat land.
- Om du är under 18 och söker asyl i Sverige ensam, behöver du bara åka tillbaka till ett annat dublinland om du redan har fått beslut i ditt ärende i det landet, positivt eller negativt. Men det kan hända att Sverige ifrågasätter din ålder och bestämmer att du ska räknas som vuxen, och då kan du bli överförd till det andra landet även om du inte har fått beslut där.
- När Sverige anser att ett annat land har ansvaret så skickas en förfrågan dit. Vissa länder bryr sig inte om att svara, och då räknas det som ett godkännande.
- Om ditt ärende behandlas enligt Dublinförordningen så får du inte arbeta i Sverige och du har ingen automatisk rätt till offentligt biträde. Det går att begära ett offentligt biträde men vanligast är att du inte får det. Ensamkommande barn är undantagna och får normalt sett ett biträde och har alltid rätt att få en god man.

LÄS MER OM GOD MAN – se sid 129.

KOMMA TILL SVERIGE GENOM DUBLINFÖRORDNINGEN

Om du har familj i Sverige och redan har påbörjat en asylprocess i ett annat dublinland så kan du ändå begära att din asylansökan ska prövas i Sverige. Störst möjlighet att lyckas är om du har förälder, partner, eller minderårigt barn i Sverige, och om familjen i Sverige kommit långt i sin asylprocess eller redan har uppehållstillstånd. Kontakta myndigheterna i det land där du befinner dig, berätta att du har familj i Sverige och be myndigheterna begära att Sverige tar över ansvaret för din asylansökan.

SE LISTA ÖVER DUBLINLÄNDER på sid 150.

Hur kan Migrationsverket veta var jag har varit?

Alla som är 14 år eller äldre och som söker asyl i ett dublinland måste lämna fingeravtryck. Fingeravtrycken lagras i EU:s register EURODAC. Motsvarande register finns för viseringar. Ländernas migrationsmyndigheter kan söka i databaserna och om du har sökt visum eller sökt asyl i ett av länderna syns det. Migrationsverket kommer då att försöka få dig att åka tillbaka dit.

Ibland händer det att även barn under 14 år tvingas lämna fingeravtryck när polis eller gränsvakter inte tror på den ålder som barnet uppger. Det händer också att personer registreras som asylsökande i samband med inresa utan att personen hade tänkt söka asyl.

Om Migrationsverket redan då du gör din asylansökan ser att du ska skickas till ett annat dublinland så kommer du få veta det med detsamma och du kommer antagligen inte att kallas till någon mer muntlig

utredning. Om det kommer fram senare under processen så får du information om det då, och möjlighet att berätta för Migrationsverket om du har skäl mot att skickas till det andra landet.

Om Migrationsverket beslutar att du ska skickas till det ansvariga dublinlandet så kan du överklaga det på ditt eget språk till migrationsdomstolen. Överklagandet ska vara gjort inom tre veckor efter det att du fick beslutet. Du kan begära att få ett offentligt biträde för att överklaga men oftast blir det nekat. Det är inte dina asylskäl som prövas då, utan bara frågan om vilket land som ska titta på dem.

Måste Sverige följa Dublinförordningen?

Nej. Varje land får pröva en persons asylskäl om det vill. I Dublinförordningen finns dessutom ett särskilt undantag som förbjuder överföring till länder där mottagnings- och asylprocesserna helt havererat. Det som kan spela roll för om ett undantag ska göras är dels hur mottagandet i det andra landet ser ut och dels den asylsökandes personliga skäl, som sjukdom och anknytning till

Waris, 14, befinner sig i Grekland och väntar på att få återförenas med släktingar i Storbritannien.

Sverige. Sverige har under en lång period stoppat alla överföringar till Grekland, bland annat för att Europadomstolen har tagit ställning mot överföringar dit. Andra undantag görs ytterst sällan. Sverige anser att det krävs väldigt speciella omständigheter för att göra individuella undantag och utgår generellt från att asylsökande behandlas lika bra i alla länder som omfattas av förordningen.

?

När slutar ett dublinbeslut att gälla?

När det ansvariga dublinlandet går med på att ta emot en asylsökande kallas det en accept. När den accepten har kommit måste Sverige överföra – det vill säga skicka – personen inom sex månader. Denna period kan förlängas till tolv månader om den asylsökande sitter i fängelse eller till arton månader om den asylsökande håller sig undan.

Tar det längre tid än så att överföra en asylsökande så blir det i stället Sveriges

ansvar att pröva ärendet.

Om överföringsbeslutet tillfälligt stoppas någon gång under processen, till exempel medan du överklagar, så börjar tidsfristen räknas från den dagen stoppet upphävs. För att säkert få veta sin tidsfrist är det bäst att direkt kontakta Migrationsverket och fråga.

🔗 KONTAKTA

MIGRATIONSVERKET:

www.migrationsverket.se/kontakta-oss.html

Om du har uppehållstillstånd i det ansvariga dublinlandet så hjälper det oftast inte att vänta ut tidsfristen. Du kommer ändå inte att få söka asyl i Sverige om du redan har fått skydd i ett annat land.

Flyktingläger i grekiska Vasilika.

© UNHCR / Achilleas Vasiliis

Om du har fått ett dublinbeslut och senare blir utvisad till ditt hemland kan du på nytt söka asyl i vilket dublinland som helst. Efter att utvisningen verkställts gäller det gamla dublinbeslutet inte längre.

Även om du lämnar Dublinområdet på egen hand och då dessutom stannar utanför Dublinområdet i minst tre månader slutar ditt dublinbeslut att gälla. Men då måste du kunna bevisa det med handlingar och beviskraven är mycket hårda. Du får i det fallet inte heller ha kunnat söka asyl i landet du har vistats i.

Observera att du alltid, då du ska tillbaka till Dublinområdet, måste ta dig direkt till det land där du ska söka asyl för att inte på nytt bli ett dublinärende.

Hur behandlas asylsökande i andra dublinländer?

Asylsökande behandlas olika i olika dublinländer.

Det som kan skilja sig är vilka rättigheter man har (till exempel om man har rätt till juridiskt biträde), hur asylprocessen ser ut och vem som får uppehållstillstånd.

Alla dublinländer har lovat att följa FN:s flyktingkonvention och EU:s medlemsstater är skyldiga att följa samma grundläggande förordningar och direktiv för sina asylprövningar. Det finns ändå stora skillnader i vilken hjälp asylsökande får till boende, ekonomiskt stöd, m m, under tiden ansökan behandlas.

🔗 **TA REDA PÅ VILKA REGLER SOM GÄLLER I DET LAND DU SKA TILL** genom att titta på www.asylumineurope.org

FARR kan ibland hjälpa till genom att ta kontakt med frivilligorganisationer i andra länder som kan ge stöd och råd i asylprocessen.

🔗 **SE FLER ORGANISATIONER PÅ** www.farr.se/adresser

Snabbprocedur vid "uppenbart ogrundad ansökan"

Migrationsverket kan bedöma att din asylansökan är "uppenbart ogrundad" – det vill säga att du helt klart inte behöver skydd. Det kan handla om att du är medborgare i ett EU-land eller att Migrationsverket tycker att det är uppenbart att du inte har asylskäl.

Typiska ursprungsländer där sökande ofta anses ha uppenbart ogrundade ansökningar är Kosovo, Serbien och Marocko.

En vanlig orsak till att en ansökan anses uppenbart ogrundad är att Sverige bedömer att hemlandet har väl fungerande myndigheter och att den asylsökande inte först sökt skydd i hemlandet innan hen flydde till Sverige. Om du kan visa att det inte är så självklart att myndigheterna skulle hjälpa dig, eller om det är myndigheterna du flyr från, ska det räcka för att få en vanlig asylprövning.

Om din asylansökan anses vara uppenbart ogrundad kan Migrationsverket fatta ett beslut om **"AVVISNING MED OMEDELBAR VERKSTÄLLIGHET"**. Det betyder att du ska skickas från Sverige och att du inte har rätt att vänta i Sverige även om du överklagar. Dessa ärenden prioriteras och du får snabbt ett beslut, ungefär som vid en överföring enligt Dublinförordningen. Du har inte rätt till offentligt biträde om din ansökan bedöms vara uppenbart ogrundad, men om du överklagar kan du begära att få ett biträde – oftast får man dock inte detta. Du kan också få stanna i Sverige medan du överklagar om domstolen beslutar om **INHIBITION** (att skjuta upp avvisningen).

Om det finns en risk att Migrationsverket kommer att anse din asylansökan som uppenbart ogrundad är det väldigt viktigt

att du berättar om vilka hot det finns mot dig så utförligt som möjligt, och förklarar varför det inte skulle gå att få skydd av myndigheterna. För att få hjälp i den här processen kan du anlita ombud själv eller kontakta frivilligorganisationer.

 KONTAKTUPPGIFTER HITTAR DU PÅ www.farr.se/adresser

Migrationsverket får inte besluta om avvísning eller utvisning utan att det har hållits ett muntligt sammanträde, där den sökande har fått tillfälle att yttra sig. Detta gäller även för Dublinärenden och ansökningar som anses uppenbart ogrundade.

Offentligt biträde

De flesta asylsökande har rätt till ett offentligt biträde. Det är en jurist som hjälper dig med din asylansökan och företräder dig inför Migrationsverket. Du behöver inte betala någonting för det; biträdets arvode betalas av Migrationsverket eller domstolen. De offentliga biträdena är inte anställda eller på annat sätt kopplade till Migrationsverket. Deras uppdrag är att företräda dig som asylsökande.

Du får inget offentligt biträde...

- **om Migrationsverket betraktar det som uppenbart att du kommer att få uppehållstillstånd.**
- **om din asylansökan inte ska prövas i Sverige (Dublin).**
- **om Migrationsverket tycker att din ansökan är "uppenbart ogrundad".**

Annars ska du få ett offentligt biträde. Om du inte får ett offentligt biträde kan du överklaga det beslutet.

Du kan önska vem du vill ha som biträde när du träffar Migrationsverket för första gången eller strax därefter. Det kan vara viktigt att personen är intresserad av asylfrågor och har jobbat med dem tidigare. Om du ansöker om ett visst biträde ska Migrationsverket godkänna det om det inte finns särskilda skäl, som att biträdet bor för långt bort från dig.

För kvinnor och HBTQ-personer som söker asyl kan det vara bra att representeras av någon som har jobbat med kvinnors och HBTQ-personers asylskäl förut. Om du inte känner till några biträden kan du vända dig till en asylgrupp eller annan frivilligorganisation nära dig för att få tips.

KAN JAG BYTA OFFENTLIGT BITRÄDE?

Det kan vara svårt att få byta offentligt biträde, och det blir svårare ju längre tid det första biträdet redan har arbetat med ärendet. Men om du har särskilda skäl, som att det har uppstått en allvarlig konflikt mellan er, kan Migrationsverket låta dig byta offentligt biträde. Det underlättar om du är överens med det ursprungliga biträdet om att du borde få byta. Om du bor närmare det nya biträdet kan du ta upp det som ett skäl.

Vill Migrationsverket inte låta dig byta biträde kan det beslutet överklagas till Migrationsdomstolen. Om det blir nej även i domstolen kan du byta biträde ändå, men då blir du tvungen att betala hans eller hennes arvode själv. Du har också rätt att låta någon annan än ditt biträde tala för dig och driva din sak. En sådan person kallas för **OMBUD**. Allt som behövs är att du ger en **FULLMAKT** – det vill säga ett skriftligt tillstånd – till den personen.

På sid 151 finns ett **EXEMPEL PÅ HUR EN SÅDAN FULLMAKT KAN SE UT**.

Ett sådant ombud kan ta kontakt med myndigheter och advokater för att få information om och agera i ditt ärende. Vilken enskild person som helst kan vara ombud, såsom släktingar, vänner eller andra (t.ex. aktiva inom frivilligorganisationer), men det är förstås en fördel för dig om ombudet förstår asylproceduren och reglerna. Ditt ombud bör ha ett nära samarbete med ditt biträde och inte agera utan att biträdet informeras i förväg.

Asylutredning

Asylutredningarna går till på olika sätt. Beskrivningen här utgår från vad som år 2016 är vanligt på de flesta håll i Sverige.

När du har registrerat din ansökan om asyl får du en kallelse till intervju med Migrationsverkets handläggare. Du har rätt att välja ett offentligt biträde. Om du inte gör ett aktivt val kommer Migrationsverket att välja ett biträde åt dig.

Om du får ett offentligt biträde så ska biträdet alltid kallas till intervjun, oavsett om ni träffats dessförinnan. Det händer att asylsökande kallas till en första intervju utan att det offentliga biträdet är med. Då ska egentligen bara formella saker diskuteras. Om ni kommer in på asylskälen kan du säga till att du gärna vill vänta med sånt tills ditt biträde kan vara med.

Biträdet träffar ofta sina klienter före mötet, men det förekommer att asylsökande träffar sitt biträde för första gången i samband med utredningsintervjun på Migrationsverket. Ett tips är att du själv tar kontakt med ditt biträde redan före intervjun, om inte biträdet gör det.

Det förekommer å andra sidan att Migrationsverket begär in en skrivelse från biträdet redan före intervjun och sedan anser att

utredningen är färdig när intervjun har hållits. Det är inte heller bra, eftersom det kan komma nya frågor under intervjun som du behöver prata med ditt biträde om. Det bästa är om du kan gå igenom dina asylskäl i lugn och ro med ditt biträde innan ni träffas på Migrationsverket, men också träffas efter intervjun.

Om du har genomgått ett språktest bör biträdet begära att få se resultatet för att kunna kommentera det.

Din identitet ska så långt som möjligt vara utredd. Det är viktigt att försöka skaffa fram identitetshandlingar från hemlandet. Det ska vara originalhandlingar, helst med foto. Om du har flytt ditt land med falskt namn och falska handlingar måste du kunna förklara varför. Migrationsverket kontrollerar ofta om id-handlingar som lämnats in är äkta. Detta kan göra att handläggningen av ditt ärende tar längre tid.

I mötet med Migrationsverkets handläggare kommer en tolk att närvara och biträdet ska stötta dig i processen. Det läggs i regel stort ansvar på den asylsökande att själv lyfta upp viktiga fakta vid intervjun. Du måste berätta om allt som har hänt och alla skäl som du vill ta upp för att söka asyl. Det är därför det är bra att ha haft kontakt med biträdet och ha gått igenom alla asylskäl före intervjun. Du kan spela in intervjun med en egen mobiltelefon om inte Migrationsverket gör en inspelning.

Om du söker tillsammans med din familj ska vars och ens skäl tas upp. Ni ska intervjuas en i taget. Även barns skyddsskäl ska prövas. Tänk på att barn kan ha egna skyddsskäl. Vad som är bäst för barnet ska vägas in i alla delar av asylprocessen. Det står i utlänningslagen, i den så kallade **PORTALPARAGRAFEN OM BARNETS BÄSTA**. Asylsökande barn är alltså inte bara en del av sina föräldrars ansökan.

LÄS MER på sid 125 under "Barns skäl".

Allt material som du vill bifoga till ansökan bör lämnas in vid det här tillfället. Om du kompletterar ansökan senare med information eller material kan Migrationsverket ifrågasätta dig och tro att du överdriver. Det är därför viktigt att berätta allt från början.

Efter det här intervjutillfället bör ett skriftligt protokoll av mötet skickas till biträdet. Ni har då möjlighet att kommentera det och komplettera med ytterligare information. Du och ditt biträde måste läsa protokollet noga, så att ni hittar eventuella fel och missuppfattningar. Det är viktigt att du verkligen gör detta. Be att få protokollet uppläst för dig på ditt språk! Om det har blivit något fel kan det vara mycket svårt för dig att bli trodd om du kommer med den rätta versionen senare. Av samma anledning kan det vara en nackdel för dig om handläggaren anser att utredningen är färdig i och med intervjun. I så fall kan du begära att du och ditt ombud ska få se utskriften först.

Du har rätt att få kopior av alla handlingar som rör asylprövningen. Även om du inte begär egna kopior är det mycket viktigt att du tar del av allt skriftligt material så att du kan rätta eventuella fel med hjälp av personer du litar på.

Efter att det offentliga biträdet har skickat in era kommentarer och kompletteringar så kan Migrationsverket fatta beslut om uppehållstillstånd. Det brukar ske inom några veckor. Innan Migrationsverket beslutar om uppehållstillstånd kollar de om du finns med i polisens register över personer som är misstänkta för eller har begått brott. Om du gör det kan det påverka ditt ärende. Den som har begått allvarliga brott kan nekas uppehållstillstånd. Mindre brottslighet kan leda till att du bara får ett kortvarigare uppehållstillstånd än du annars skulle fått. Även mindre brottslighet kan vägas in och hindra uppehållstillstånd om skälen för tillstånd anses svaga.

 KONTAKTA MIGRATIONSVERKET:
www.migrationsverket.se/kontakta-oss.html

RÄTT TILL TOLK

Du har rätt till tolk vid asylutredningen. Det kan vara en tolk på plats, eller en tolk som deltar via videolänk eller telefon. Som kvinna kan du be om en kvinnlig tolk om du känner att du vill ha det. Tolken har tystnadsplikt. Han eller hon får alltså inte berätta för någon annan vad du har sagt. Tolken ska också vara neutral, det vill säga inte vara på någons sida. Om du känner att du inte litar på tolken, av etniska, religiösa, politiska eller andra skäl, kan du be att få byta tolk. Det gäller så klart även om du har svårt att förstå tolken. Det är viktigt att du och tolken kan prata med varandra utan problem.

Om du får avslag

Om du får avslag från Migrationsverket på din ansökan om uppehållstillstånd i Sverige kan du överklaga beslutet till Migrationsdomstolen. Du har rätt till offentligt biträde även när du överklagar beslutet.

Om du låter bli att överklaga är proceduren avslutad och beslutet **"VINNER LAGA KRAFT"**, det vill säga att det är slutgiltigt. Om du ångrar att du överklagat kan du meddela Migrationsverket att du vill dra tillbaka ansökan och **NÖJDFÖRKLARA** dig. Då får du skriva under ett papper att du är nöjd med utvisningen. En nöjdförklaring går inte att ångra, så gör inte detta utan att tänka dig noga för!

Gå vidare till nästa kapitel om hur du överklagar!

Om du får uppehållstillstånd

Om du har fått uppehållstillståndet på grund av flyktingskäl så gäller det i tre år. Om du har fått uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande gäller tillståndet i tretton månader vid första tillfället.

Du har rätt att bo och vistas i Sverige så länge som tillståndet gäller. Tillståndet kan förlängas om du inte kan återvända till hemlandet för att du fortfarande behöver skydd. Kontakta Migrationsverket i tid innan tillståndet löper ut och meddela att du vill ansöka om förlängning.

Om du har ett arbete som du kan försörja dig på kan du ansöka om att få permanent uppehållstillstånd i stället för att förlänga det tillfälliga. Detta fungerar bara om din arbetsgivare betalar skatt för dig och har anmält till Migrationsverket att du arbetar där.

När du har beviljats permanent uppehållstillstånd får du bo kvar i Sverige så länge du vill. Villkoret är dock att du har fått tillståndet på årliga grunder och att du senare inte begår allvarliga brott och döms till utvisning. Om du lämnar Sverige under mer än ett år riskerar du att inte få ditt tillstånd förnyat. Det gör inget om du är borta från Sverige totalt ett år fördelat på flera resor, men om du har varit borta ett år eller mer i sträck kan din bosättning i Sverige anses ha upphört. Det kan vara bra att kontakta Migrationsverket i förväg om du ska resa bort en längre tid.

Du kan stanna kvar på Migrationsverkets boende under en period efter att du har fått uppehållstillstånd. Under tiden ska Arbetsförmedlingen ordna en kommun dit du kan flytta, och där du kan få språkundervisning och delta i etableringsprogram. I vissa fall, till exempel om du är för sjuk för att arbeta, så är det Migrationsverket som har ansvaret för att du får komma till en

kommun. Om du har bott i eget boende har du rätt att bo kvar i den kommunen.

Ditt uppehållstillstånd utfärdas i form av ett kort. Om du inte har något pass och du kan bevisa att du inte kan skaffa dig ett nytt kan du ansöka om främlingspass hos Migrationsverket. Det måste du betala för. Om du har fått stanna med flyktingstatus har du rätt till ett särskilt pass som kallas **RESEDOKUMENT**. Resedokument är inte giltigt för besök i ditt hemland. Detsamma gäller främlingspass i de flesta fall.

När du har fått uppehållstillstånd som flykting, eller har fått permanent uppehållstillstånd, har din närmaste familj möjlighet att ansöka om att få återförenas med dig i Sverige. Om du har fått uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande och ansökte om asyl senare än den 24 november 2015 har du inte samma rättigheter.

Om du har fått uppehållstillstånd med alternativ skyddsstatus kan du överklaga statusen och begära flyktingstatus i stället. Du har då rätt att få hjälp av ett offentligt biträde med överklagandet.

LÄS MER OM ANHÖRIGA på sid 24.

LÄS MER OM HUR DU KAN PÅVERKA DITT ÄRENDE på sid 101.

Svenskt medborgarskap

När du har bott i Sverige i fem år och har permanent uppehållstillstånd kan du ansöka om svenskt medborgarskap. Har du fått **KONVENTIONSSTATUS** (det vill säga räknats som flykting) eller är statslös väntar du bara i fyra år. Tiden räknas från den dag du sökte asyl – om du får uppehållstillstånd av Migrationsverket eller en domstol i den första processen. Får du

uppehållstillstånd efter en ny prövning, det vill säga på grund av verkställighetshinder, räknas tiden från dagen då du fick beslutet. Du kan eventuellt få räkna med en del av tiden som du varit lagligt i Sverige innan dess, men högst halva tiden.

Andra instans

MIGRATIONS- DOMSTOLARNA

Om du får avslag på din ansökan om asyl och uppehållstillstånd av Migrationsverket kan du överklaga till en migrationsdomstol. Du kan även överklaga ett beslut om tillfälligt uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande för att få flyktingstatus i stället.

Det är förvaltningsrätterna i Malmö, Göteborg, Luleå och Stockholm som fungerar som migrationsdomstolar. Domstolen består oftast av tre **NÄMNDEMÄN** och en domare som bestämmer tillsammans. Nämndemännen behöver inte ha någon juridisk utbildning utan är vanliga medborgare som utses av de politiska partierna som är representerade i landstingen.

Att överklaga avslag på asylansökan

Överklagan riktar sig till migrationsdomstolen men skickas till Migrationsverket. Det är för att Migrationsverket ska ha

möjlighet att ompröva sitt beslut utifrån det som står i din överklagan. Om Migrationsverket inte vill pröva fallet igen skickas överklagan vidare till migrationsdomstolen tillsammans med ett **YTTRANDE**. I yttrandet skriver Migrationsverket hur de ser på dina skäl.

Sedan ska migrationsdomstolen avgöra om det behövs mer information om ditt fall. Den bestämmer också om du ska kallas till ett möte, en så kallad **MUNTLIG FÖRHANDLING**. Vid en muntlig förhandling i migrationsdomstolen möts du och ditt eventuella biträde samt Migrationsverkets **PROCESSFÖRARE** som två parter. Processförarna är jurister som talar för Migrationsverket. När förhandlingen är slut säger domaren när domen kommer att vara klar. Det vanligaste är att målen avgörs skriftligt, utan muntlig förhandling.

Om du har haft offentligt biträde så kommer biträdet också att hjälpa dig med att överklaga.

Om du inte har hjälp av någon jurist kan du överklaga själv. Skriv ett brev att du överklagar. Glöm inte skriva vilket beslut det gäller, datumet som står på beslutet, ditt namn och ditt nummer (det som står högst upp till höger på alla brev från Migrationsverket). Läs beslutet noga och förklara varför det inte stämmer och varför du inte kan återvända till hemlandet. Om det finns bevis som Migrationsverket inte har sett kan du skicka med det. I ärenden där asylsökande inte får offentligt biträde beror det ofta på att svenska myndigheter anser att det går att få skydd i hemlandet. Därför kan det vara viktigt att visa om du försökt gå till polisen i hemlandet eller om det finns rapporter som visar att personer i din grupp eller din situation inte kan få skydd. Du kan i överklagan begära att få offentligt biträde. Du kan också begära att du inte ska skickas från Sverige innan domstolen har behandlat din överklagan. Det kallas att begära **INHIBITION**.

Vilken adress överklagan ska skickas till står på sista sidan av beslutet. Du har tre veckor på dig efter att du fått reda på avslagsbeslutet.

LÄS MER OM HUR DU KAN PÅVERKA DITT ÄRENDE på sid 101.

Att överklaga status

Om du har fått status som alternativt skyddsbehövande men anser att du borde fått flyktingstatus, så kan du överklaga bara i den delen. I ett sådant ärende blir det extra viktigt att visa att du verkligen är hotad som person i ditt hemland. Allt som gäller din utsatthet beroende på vem du är, vilka som hotat dig, vilken grupp du tillhör, osv, blir viktigt att ta med i ditt överklagande.

Observera att det inte går att överklaga längden på uppehållstillståndet. Om du bara överklagar att du fått tretton månaders tillstånd så kan du råka ut för att domstolen avvisar överklagandet utan att pröva varken din status eller uppehållstillståndets längd. Det är alltså din status som alternativt skyddsbehövande du ska klaga på, och begära flyktingstatus. Om domstolen ger dig rätt kommer det i sin tur att leda till att du kan få ett längre uppehållstillstånd och rätt till familjeåterförening om du uppfyller övriga krav för det.

Du kan begära att få hjälp av ett offentligt biträde även för att överklaga din status.

Du kommer att behålla ditt uppehållstillstånd även om du överklagar din status. Men tänk på att möjligheten att få permanent uppehållstillstånd genom en anställning bara finns när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut.

Att begära muntlig förhandling

Vid en muntlig förhandling i Migrationsdomstolen har du möjlighet att själv förklara varför du måste få stanna i Sverige. Men du kan inte räkna med att få berätta din historia från början. Allt det viktiga ska domstolen redan ha fått i de papper som lämnats in.

Representanter för Migrationsverket är också med i domstolen. De ska tala om varför de inte tycker att du ska få uppehållstillstånd, och fråga dig om sådant som de inte tror på. Du eller ditt ombud har möjlighet att förklara sådant som blivit oklart och tala om vad ni tycker är fel i Migrationsverkets beslut. Om du vill kunna prata med domstolen om ditt ärende bör du be ditt offentliga biträde att begära **MUNTIG FÖRHANDLING**.

Muntlig förhandling i Migrationsdomstolen ska hållas om du vill det och det inte finns något särskilt som talar emot det eller det är "obehövt" (onödigt). Om du har fått avslag för att Migrationsverket har ifrågasatt din trovärdighet så har du rätt till muntlig förhandling. Å andra sidan kan din begäran om muntlig förhandling avslås om din trovärdighet inte har ifrågasatts, eller om domstolen i varje fall inte tänker ifrågasätta din trovärdighet. Det vill säga att om målet "bara" kommer att handla om sakfrågor som situationen i ditt hemland så anser domstolen att den kan avgöra saken utan att du är närvarande.

Om du inte begär muntlig förhandling kan domstolen besluta att ni ska ha en sådan ändå, om det kan göra det lättare för dem att fatta beslut. Anser domstolen att du inte behöver komma dit så avgörs målet utifrån de dokument som ditt biträde och Migrationsverket har lämnat in. Domstolen ska meddela er om att det inte blir muntlig förhandling, så att ni får möjlighet att komplettera materialet om det behövs.

Sekretess

De dokument som Migrationsverket har om dig ska hanteras med sekretess. Det betyder att ingen obehörig får se dem. Personer som inte har med fallet att göra får heller inte vara med när Migrationsverket diskuterar ditt fall.

Förhandlingar i domstol är däremot ofta öppna för alla, och domar lämnas ut till alla som vill läsa. Även dokument om personer som sökt asyl kan bli offentliga om inte domstolen beslutar något annat. Men migrationsdomstolarna är skyldiga att vara försiktiga med att lämna ut information om asylsökande. Domstolarna får bara ge ut dina uppgifter om det står klart att det varken innebär någon risk för dig eller någon som står dig nära. Domstolarna gör ofta besluten offentliga, men tar bort de uppgifter som kan avslöja vem du är och i vissa fall vilket land du kommer ifrån.

Du eller ditt juridiska ombud kan begära att förhandlingen ska ske med **"LYCKTA DÖRRAR"** (alltså att ingen som du inte känner ska få komma och lyssna) och att dokumenten ska behandlas med sekretess.

Om du får avslag

Beslut från migrationsdomstolen kan överklagas till Migrationsöverdomstolen. Från den dag då beslutet meddelades vid den muntliga förhandlingen eller skriftligt har du tre veckor på dig att överklaga.

Om du får bifall

Även Migrationsverket kan överklaga ett beslut från migrationsdomstolen till Migrationsöverdomstolen. Det kan hända om bedömningen i ditt fall kan komma att påverka flera andra ärenden, och Migrationsverket vill ha vägledning från Migrationsöverdomstolen. Har Migrationsverket inte överklagat domen inom tre veckor så står beslutet fast och du kommer att få uppehållstillstånd.

Tredje instans

MIGRATIONS- ÖVERDOMSTOLEN

Om du får avslag i en migrationsdomstol kan du överklaga till Migrationsöverdomstolen. Den finns vid kammarrätten i Stockholm.

Migrationsverket kan också överklaga migrationsdomstolens beslut, om du får uppehållstillstånd. Om du har fått ja i migrationsdomstolen är det beslutet därför inte fastställt förrän det har gått tre veckor.

Prövningstillstånd

När du eller Migrationsverket har överklagat till Migrationsöverdomstolen bestämmer domstolen först om du över huvud taget ska få din sak prövad. Det kallas att få prövningstillstånd. Medan Migrationsöverdomstolen funderar på det kan du normalt inte utvisas från Sverige.

Det är ytterst få fall som tas upp i Migrationsöverdomstolen. Överklaganden prövas bara då det finns särskilda skäl, eller om Migrationsöverdomstolen tycker att det behövs vägledning i hur lagen ska tolkas. Det betyder att ett beslut i målet skulle ge Migrationsverket hjälp att bedöma liknande fall i framtiden. Om prövningstillstånd inte beviljas är det migrationsdomstolens beslut som gäller.

I ett överklagande av migrationsdomstolens beslut är det viktigt att du talar om vilket beslut du vill att domstolen ska fatta, och varför. Ditt offentliga biträde kan hjälpa dig med det. Eftersom det krävs prövningstillstånd ska ni också tala om varför ni borde få ett sådant. Det räcker inte att förklara varför ni tycker att migrationsdomstolen gjort en felaktig bedömning av dina skäl. Det viktiga är om Migrationsverket och domstolen gjort något principiellt fel i sitt sätt att behandla ärendet. Överklagandet ska ha nått migrationsdomstolen inom tre veckor från den dag då du fick besked om avslaget. Annars kommer din överklagan att avvisas.

Migrationsöverdomstolen kan besluta att det ska hållas muntlig förhandling, alltså om du ska kallas till domstolen och få yttra dig muntligt. Du kan få muntlig förhandling om det skulle vara till fördel för målet, men det händer vanligtvis bara i så kallade säkerhetsärenden.

Säkerhetsärenden

Det händer att den svenska säkerhetspolisen misstänker en asylsökande för att hota "rikets säkerhet". Det kan till exempel handla om att man misstänks för terrorism eller spionage. Om Säkerhetspolisen anser att du bör avvisas eller utvisas på grund av sådana misstankar så blir både Migrationsverket och Säkerhetspolisen dina motparter. Regeringen får sista ordet i stället för Migrationsöverdomstolen. Om Säkerhetspolisen

begär att du ska utvisas enligt **LAGEN OM SÄRSKILD UTLÄNNINGSKONTROLL** så kommer denna lag att tillämpas i stället för utlänningslagen.

Om du överklagar ett beslut om utvisning i ett säkerhetsärende lämnar Migrationsverket över ärendet till Migrationsöverdomstolen, som håller en muntlig förhandling. Samma sak sker om Migrationsverket beviljat uppehållstillstånd men Säkerhetspolisen överklagar. Migrationsöverdomstolen ger sedan ett yttrande (sin åsikt) till regeringen, som fattar det slutliga beslutet.

I yttrandet ska Migrationsöverdomstolen tala om ifall den anser att det finns hinder mot att skicka ut dig som har att göra med att du riskerar att straffas med döden eller utsätts för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller kroppsstraff. Om Migrationsöverdomstolen anser att det finns en sådan risk måste regeringen rätta sig efter det. I så fall får du inte utvisas eller avvisas.

Om domstolen inte ändrar utvisningsbeslutet

Beslut från Migrationsöverdomstolen kan inte överklagas. Det gäller oavsett om de ger avslag i ditt ärende eller om de beslutar att inte pröva ditt fall.

När Migrationsöverdomstolen har sagt nej, har du fått ett slutligt beslut. De skäl du har lagt fram räckte inte för att få uppehållstillstånd i Sverige. Du måste nu överväga vad du ska göra. Ska du själv försöka återvända till hemlandet? Ska du vänta på att Migrationsverket organiserar resan? Kommer ditt hemland att släppa in dig? Ska du låta bli att samarbeta, så att Migrationsverket inte ska kunna utvisa dig? Ska du försöka

ta dig till något annat land? Ska du försöka hålla dig undan i Sverige?

FARR kan inte ge svar på dessa svåra frågor – bara rådet att du själv måste tänka igenom alternativen ordentligt, och att ni behöver prata om dem i familjen, om ni är flera. Ni måste överväga konsekvenserna av de olika alternativen för var och en av er, även för barnen. De följande avsnitten innehåller praktisk information om hur det brukar fungera när man har fått slutligt beslut om utvisning.

Skulle det uppstå nya skäl som inte har prövats innan du fick utvisningsbeslutet kan du vända dig till Migrationsverket och åberopa **VERKSTÄLLIGHETSHINDER**. Verkställighetshinder är omständigheter som gör att din avvisning eller utvisning inte kan genomföras.

FÖR MER INFORMATION OM VERKSTÄLLIGHETSHINDER, se sid 83.

3

Om du får avslag på din asylansökan vill Migrationsverket att du lämnar landet på egen hand.

UTVISNING OCH VERKSTÄLLIGHET

Det är Migrationsverket som ansvarar för att se till att de som har fått avslag på sina asylansökningar lämnar Sverige.

Återvändandesamtal

När du har fått beslut om avvisning eller utvisning kallas du till ett samtal med mottagningshandläggaren på Migrationsverket. Vid mötet ska ni diskutera återresan till hemlandet, eller till ett annat land som kan ta emot dig. Migrationsverket vill helst att du själv reser ut ur Sverige. För vissa länder är det möjligt att få ett ekonomiskt bidrag om man reser tillbaka på egen hand.

Det finns frivilligorganisationer som sysslar med stöd för återvändande. Det kan handla om att finna organisationer som kan ge dig stöd i hemlandet eller att hitta släktingar till exempel.

Om du inte själv lämnar landet ska Migrationsverket eller polisen verkställa utvisningen, men det får normalt inte ske förrän beslutet **"VUNNIT LAGA KRAFT"**, det vill säga att det inte längre kan överklagas. Oftast ges en tidsfrist för att lämna landet frivilligt. Normalt är tidsfristen fyra veckor efter att beslutet vunnit laga kraft, men bara två veckor för ansökningar som anses uppenbart ogrundade.

Om du fått ett **ÖVERFÖRINGSBESLUT** enligt Dublinförordningen eller ett beslut om **AVVISNING ELLER UTVISNING MED OMEDELBAR VERKSTÄLLIGHET**, saknar du dock rätt att stanna kvar i Sverige redan efter det första beslutet.

LÄS MER I AVSNITTET OM SNABBPROCEDUR VID UPPEBART OGRUNDAD ANSÖKAN på sid 48.

Om Migrationsverket misstänker att du kommer att hålla dig undan för att inte bli utvisad kan du få beslut om att du ska ställas under uppsikt eller tas i **FÖRVAR**. Att ställas under uppsikt innebär att du måste anmäla dig hos polisen regelbundet.

Det har i enstaka fall inträffat att personer med utvisningsbeslut har gripits av polis strax efter återvändandesamtalet. Det är å andra sidan vanligt att det ses som att man inte samarbetar om man inte kommer till samtalet, och det kan göra att ärendet lämnas över till polisen. Om du inte dyker upp när Migrationsverket kallar dig, eller om du byter adress utan att tala om det för Migrationsverket eller på annat sätt inte medverkar kommer Migrationsverket att lämna över uppgiften att verkställa av- eller utvisningen till polisen. Samma sak kan hända om du till exempel hotar att skada dig själv eller någon annan.

Om du inte bor tillsammans med eget barn förlorar du vanligen rätt till boende och dagbidrag kort efter utvisningsbeslutet.

LÄS MER OM DINA RÄTTIGHETER EFTER BESLUT OM UTVISNING
på sid 141.

🔗 LÄS MER OM BIDRAG VID ÅTERVÄNDANDE genom att söka
efter "återetablering" på Migrationsverkets hemsida:
www.migrationsverket.se

Om ditt ärende lämnas över till polisen

Migrationsverket har möjlighet att bara be polisen om hjälp, till exempel med att hämta dig, eller så kan de lämna över hela ditt ärende till polisen.

Om ditt ärende lämnas till polisen kan du även bli efterlyst. Det är polisens arbete att söka efter dig för att få dig att lämna landet med tvång. I det läget är det polisen som sköter allting; Migrationsverkets handläggare har inget mer med ditt ärende att göra. Ärendet kan inte lämnas tillbaka till Migrationsverket igen. Däremot är det fortfarande Migrationsverket som fattar beslut om det skulle komma fram något verkställighetshinder.

Se sid 83 för **MER INFORMATION OM VERKSTÄLLIGHETSHINDER.**

Hur letar polisen efter personer som är kvar i Sverige utan tillstånd?

Polisen har rätt att kontrollera dina ID-handlingar om de har skäl att tro att du är i Sverige utan tillstånd.

Vanligtvis frågar de efter ID vid andra rutinärenden, som i trafikkontroller eller vid inspektioner av restauranger. Risken att bli tagen är stor för den som bryter mot någon regel, som till exempel att åka kollektivt utan biljett.

Om du blir tagen utan giltiga papper kan polisen ställa dig under uppsikt eller sätta dig i förvar eller häkte i väntan på utvisning.

Hur länge gäller utvisningsbeslutet?

Migrationsdomstolens beslut om avvísning eller utvisning slutar att gälla efter fyra år. Tiden räknas från det datum då beslutet vann laga kraft – det vill säga att det inte kunde överklagas längre.

Kan jag komma tillbaka efter utvisningen?

Om du lämnar Sverige och kommer tillbaka inom fyra år för att söka asyl kommer din ansökan att behandlas enligt reglerna om verkställighets hinder och inte som ett nytt grundärende. Du kan alltså inte komma in i processen "från början". Det gamla utvisningsbeslutet gäller fortfarande och om Migrationsverket anser att det är uppenbart att du inte har nya asylskäl kan det verkställas på nytt.

Återreseförbud

Om du får avslag på din asylansökan och inte lämnar Sverige frivilligt inom den tid som står i avslaget kan du få ett återreseförbud. Ett återreseförbud innebär att du inte får resa tillbaka in i Schengenområdet under en viss tid.

Återreseförbudet kan även begränsas till att endast gälla Sverige. I Schengenområdet ingår EU-länderna utom Bulgarien, Kroatien, Rumänien, Irland och Storbritannien. Dessutom ingår Norge, Island och Schweiz. Pass och viseringar från dessa länder gäller i hela Schengenområdet.

Återreseförbud som bara beror på att du inte lämnat landet inom en viss tid gäller i ett år. Om Migrationsverket inte tror att du kommer att lämna Sverige frivilligt kan du redan i beslutet få ett återreseförbud som gäller två år eller längre, upp till fem år. Detta kan till exempel ske om du har hållit dig undan förut, har sagt att du inte tänker lämna Sverige, inte har hjälpt Migrationsverket att ta reda på din identitet, har lämnat falska uppgifter, utelämnat uppgifter, eller har begått brott. Om du får ett sådant återreseförbud förlorar du den tid du annars skulle ha på dig för att resa hem frivilligt och måste lämna landet omedelbart.

Om din asylansökan ansetts uppenbart ogrundad är huvudregeln att du får ett återreseförbud redan i beslutet. Detta förbud gäller vanligtvis i två år. Migrationsverket ska inte meddela återreseförbud om det finns särskilda skäl, exempelvis om du har familj i Sverige eller familj eller uppehållstillstånd i en annan Schengenstat.

Återreseförbudet betyder att du kommer att finnas med på en **SPÄRRLISTA** som hindrar dig från att resa in i Schengenområdet eller i Sverige. Du kan eventuellt ändå få visum för inresa om du har rätt till familjeåterförening. Men du kommer att ha svårt att

få visum av några andra skäl. Du har dock fortfarande rätt att söka asyl om du lyckas ta dig till Europa och är i behov av skydd.

När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd går ut

Om du har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov eller ömmande omständigheter eller att du som barn saknat mottagande i hemlandet, så kan du ansöka om förlängning i samband med att uppehållstillståndet går ut. När denna text färdigställdes hade Migrationsverket inte beslutat om rutiner för detta. Se Migrationsverkets hemsida för information.

Om du har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av att du har kommit till Sverige för att gifta dig, permanentas uppehållstillståndet normalt om förhållandet består efter två år. Du ska själv ansöka om förlängningen.

Om du har ett utvisningsbeslut som har börjat gälla ("vunnit laga kraft") och sedan har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av att utvisningsbeslutet inte gick att verkställa, så gäller särskilda regler. Då finns utvisningsbeslutet kvar när det tidsbegränsade uppehållstillståndet går ut. Du kan inte söka asyl på nytt eftersom du redan har ett slutligt avslag. I den situationen kan du bara få uppehållstillståndet förlängt om du kan visa att verkställighetshindret finns kvar eller om det finns nya omständigheter som är ett hinder mot att genomföra utvisningen.

LÄS MER OM VERKSTÄLLIGHETSHINDER på sid 83.

Preskription

Fyra år efter att ett utvisningsbeslut har vunnit laga kraft (dvs det datum då beslutet börjar gälla och inte kan överklagas längre) preskriberas beslutet. Preskription innebär att beslutet inte gäller längre; utvisningen kan inte verkställas. Detta betyder inte att du automatiskt får uppehållstillstånd i Sverige, men du har rätt att söka asyl på nytt och befinner dig lagligt i Sverige under den prövningen.

FÖRVAR

Migrationsverkets låsta enhet kallas för förvar. Det är Migrationsverket som fattar beslut om att en person ska tas i förvar. Om ärendet är överlämnat till polis blir det i stället polisen som bestämmer.

Anledningar till att du kan bli tagen i förvar

Enligt utlänningslagen kan en asylsökande tas i förvar av flera skäl.

I samband med att du reser in i Sverige eller lämnar in asylansökan kan du tas i förvar...

- **om din identitet är oklar eller om du inte vill medverka till att utreda identiteten.**

Att din identitet är oklar betyder att du inte kan bevisa vem du är så att Migrationsverket tror på dig. Om det går att bedöma dina skäl för uppehållstillstånd utan att veta exakt vem du är, får du inte tas i förvar bara för att din identitet är oklar.

Senare i asylprocessen kan du tas i förvar...

- **om du inte medverkar till utredningen, så att din ansökan om uppehållstillstånd ska kunna bedömas.**

- **om din avvisning eller utvisning ska verkställas och Migrationsverket anser att det finns anledning att tro att du annars kommer att hålla dig undan eller begå brott i Sverige.**
- **Om det är sannolikt att du kommer att få ett snabbt beslut (avvisning utan någon längre utredning). Då kan du tas i förvar redan innan beslutet är fattat.**

Relativt få asylsökande tas i förvar. Det kan vara svårt att förutse vem som kommer att tas i förvar. Vad som får Migrationsverket eller polisen att tro att du kommer att hålla dig undan varierar. Vanliga anledningar är att du tidigare har levt gömd, att du har sagt att du inte tänker samarbeta vid av- eller utvisningen, eller att du inte kommer till möten som du kallats till.

Migrationsverkets eller polisens beslut att ta dig i förvar kan överklagas till migrationsdomstol. Då avgör en domare om skälen att hålla dig i förvar är tillräckliga.

Tidsgränser och juridisk hjälp

Om du har ett beslut om avvisning eller utvisning får du inte hållas i förvar i mer än två månader om det inte finns synnerliga (starka) skäl för detta.

Efter två månader måste beslutet om förvarstagande omprövas. I så fall kallas du och ditt juridiska ombud till ett möte med Migrationsverket. Om ditt ärende har lämnats över till polis hålls mötet med polisen i stället. Efter denna förhandling beslutar Migrationsverket eller polisen om det finns synnerliga skäl att hålla dig i förvar i två månader till. När dessa två månader har gått måste beslutet omprövas på nytt.

Tiden kan dock inte förlängas med två månader hur många gånger som helst, eftersom lagen förbjuder förvarstagande

mer än 12 månader. Även beslut om fortsatt förvarstagande kan överklagas till migrationsdomstol.

Om du har tagits i förvar utan att ha fått ett beslut om avvísning eller utvisning så får du låsas in i högst två veckor. Skulle myndigheterna anse att det finns synnerliga skäl att fortsätta att hålla dig i förvar ska det beslutet omprövas fortlöpande med två veckors mellanrum. Den här sortens förvar är inte avsett att vara långvarigt. Det finns dock ingen bortre gräns för hur många gånger det får förlängas.

Du kan också bli tagen i förvar i samband med att du lämnar in asylansökan för att din identitet ska bevisas. Ett sådant förvarstagande får bara pågå 48 timmar och kan inte förlängas. Men det hindrar inte att du därefter kan tas i förvar på någon annan grund.

OFFENTLIGT BITRÄDE

Om du tas i förvar får du ett offentligt biträde efter tre dygn. Ditt biträde kan överklaga beslutet om förvar innan de två månaderna har gått. Det kan gå till så att biträdet begär att du ska hållas under uppsikt i stället (det vill säga anmäla dig till myndigheterna då och då) eller släppas helt fri. Det offentliga biträdet som hjälper dig i förvaret behöver inte vara samma person som har haft hand om din ansökan om uppehållstillstånd.

AMBASSADBESÖK OCH RESEHANDLINGAR

En vanlig anledning till att man kan tvingas sitta i förvar under en längre tid är att det är svårt att ordna resehandlingar. Polisen kan i dessa fall be dig att följa med till ditt hemlands ambassad. Du kan vägra att följa med och det är ovanligt att polisen då använder våld, men de kan försöka tvinga dig på annat sätt.

Du kan även vägra att samarbeta på annat vis, till exempel genom att inte skriva på ansökan om resedokument. Men detta kan komma att användas emot dig när det blir dags att förhandla om ifall du ska hållas kvar i förvar eller inte.

Din ansökan om uppehållstillstånd

Om du har en pågående ansökan om asyl eller uppehållstillstånd så fortsätter den handläggas under tiden du är förvarstagen. Det är även möjligt att söka asyl eller uppehållstillstånd om du inte gjort det redan. Eftersom du är frihetsberövad har din ansökan prioritet.

Om du har fått ett särskilt offentligt biträde för ditt förvarsärende så ingår det inte i dennes uppdrag att hjälpa dig med din ansökan om uppehållstillstånd. Du har alltid rätt att skriva på ditt eget språk till domstolen eller Migrationsverket och föra fram nya skäl till varför du behöver skydd i Sverige. Om du har möjlighet kan du även anlita en privat advokat eller jurist. Ta gärna råd av de frivilligorganisationer som besöker förvar.

Dina rättigheter i förvaret

I utlänningslagen står det att du som hålls i förvar ska behandlas humant och att din värdighet ska respekteras. Du ska ha möjlighet till aktiviteter och förströelse (vilket kan betyda spel, TV och annat). Du ska också kunna träna och vara utomhus.

Du har rätt till hälso- och sjukvård under din tid på förvaret. Det gäller även om du behöver vård på sjukhus. Om du blir nekad den vård du anser dig behöva så ska du fortsätta kräva din

rätt. Alkohol och saker som kan skada dig själv eller andra är förbjudna att ta in på förvaret.

Du har rätt att ta emot besök och på andra sätt ha kontakt med personer utanför förvaret. Villkoret är att det inte hindrar förvarets verksamhet. Det är vanligt att man måste boka tid för besök i förväg. Besöken får övervakas, om det anses vara nödvändigt för säkerheten. Det är vanligt att personalen på förvaret ber besökare att skriva sina namn på en lista. Den informationen sparas dock inte. Personalen har inte rätt att visitera besökare, alltså kontrollera vad de har med sig. Däremot kan de visitera dig, efter att besöket är avslutat.

När du har besök av ditt offentliga biträde är det annorlunda – då får ert möte bara övervakas om biträdet själv har bett om det.

Häkte

Om det anses vara nödvändigt för ordningen och säkerheten på förvaret, eller om du anses vara farlig för dig själv eller andra kan Migrationsverket besluta att du ska hållas avskild från andra som har tagits i förvar. Det kan innebära att du sätts i ett vanligt häkte. Ett häkte är ett slags förvar som polisen sköter, där det också sitter personer som har begått brott. Bevakningen är hårdare där.

Om du har satts i häkte på grund av sådana skäl som nämns här, så ska det beslutet omprövas minst var tredje dag. Du har rätt att få hjälp av det offentliga biträde som har hand om ditt förvars- ärende, om du vill protestera mot häktesplaceringen. Du får inte sättas i häkte om du är under 18 år.

Att ställas under uppsikt

I stället för att besluta om förvarstagande kan Migrationsverket eller polisen besluta att du ska ställas under uppsikt. Detta innebär att du ska anmäla dig på polisstationen eller hos Migrationsverket regelbundet, till exempel två gånger i veckan. Även barn får ställas under uppsikt. Beslut om uppsikt ska omprövas senast efter sex månader.

Barn i förvar

Barn tas sällan i förvar. Men lagen tillåter det, om det görs för att en avvisning eller utvisning ska kunna genomföras.

Det krävs dock att tidigare försök att skicka ut barnet har misslyckats, trots att barnet har ställts under uppsikt. Dessutom tillåter lagen att barn tas i förvar om det finns ett beslut om att barnet ska avvisas med omedelbar verkställighet, eller det är sannolikt att ett sådant beslut kommer att fattas. Då får barnet tas i förvar under förutsättning att:

- **riskan är uppenbar att barnet annars håller sig undan för att inte skickas ut ur Sverige, och...**
- **...det inte är tillräckligt att barnet ställs under uppsikt.**

Ett barn får inte skiljas från båda sina vårdnadshavare (oftast föräldrarna) genom att barnet eller vårdnadshavarna tas i förvar. Ett ensamkommande barn (ett barn som kommit till Sverige utan sina vårdnadshavare) får tas i förvar bara om det finns synnerliga skäl.

Barnet får inte hållas i förvar längre än 72 timmar, men om det finns "synnerliga skäl" kan barnet hållas kvar i ytterligare 72 timmar. Barn får alltså aldrig hållas i förvar i mer än sex dagar.

VERKSTÄLLIGHETSHINDER – ATT PRÖVA NYA SKÄL

Att åberopa verkställighetshinder innebär att du talar om för Migrationsverket att det inte går att verkställa din utvisning (skicka ut dig från Sverige), och varför. Migrationsverket ska egentligen pröva sådana hinder på eget initiativ, om det får höra om dem. Men det vanligaste är att den som har fått avslag får säga till.

Om det finns verkställighetshinder kan din utvisning skjutas upp eller så kan du få ett nytt beslut som ger dig uppehållstillstånd. Det finns två typer av verkställighetshinder:

- **hinder som är av praktisk natur eller beror på sådant som sjukdom och andra humanitära omständigheter**
- **hinder som gör att du har behov av skydd.**

Migrationsverket kan fatta beslut om båda typerna av hinder. Migrationsverkets beslut kan dock bara överklagas till en migrationsdomstol när frågan gäller verkställighetshinder på grund av skyddsbehov.

Beslut om verkställighetshinder som Migrationsverket kan fatta utan att göra en ny prövning av hela ärendet kallas ofta för **"12:18"** efter paragrafen om verkställighetshinder i utlänningslagen. I sådana fall bedöms bara de nya skälen.

Beslut om ny prövning av asylärendet på grund av att det kan finnas nya skyddsskäl kallas **"12:19"** efter paragrafen om ny prövning. Ny prövning kan det bara bli om du (eller ditt ombud) själv har påtalat verkställighetshinder.

Du har ingen rätt till hjälp av offentligt biträde för att påtala verkställighetshinder. Men om du ansöker om prövning av verkställighetshinder på grund av skyddsbehov (eller överklagar ett sådant beslut) kan du samtidigt begära inhibition och offentligt biträde. Om du beviljas en ny prövning så kan du få offentligt biträde.

BARN OCH VERKSTÄLLIGHETSHINDER

När ansökan om verkställighetshinder gäller ett barn behöver inte omständigheterna vara fullt lika allvarliga som för vuxna. Verkställighetshinder för barn kan enligt utlänningslagens förarbeten handla om att barnet inte kan tas om hand i hemlandet på ett lämpligt sätt. Skälet till det kan vara att barnets vårdnadshavare har dött, eller att det inte går att avgöra var föräldrarna finns. Ett allvarligt hälsotillstånd och andra ömmande omständigheter kan väga tyngre för barn än för vuxna.

Praktiska och medicinska verkställighetshinder

Skäl att anta att mottagarlandet inte kommer att ta emot dig.

Om det land dit Sverige vill utvisa dig vägrar att ta emot dig är det ett praktiskt verkställighetshinder. Det får dock inte bero på att du "vägrar medverka". Det kan du anklagas för om du

vägrar besöka hemlandets ambassad för att få resehandlingar, eller om du inte anstränger dig tillräckligt för att skaffa fram ID-handlingar.

Medicinska hinder eller annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas.

Ett medicinskt hinder handlar i det här fallet inte om hur du kommer att må i hemlandet, utan om ifall du är för sjuk för att klara flygresan.

Det kan också finnas humanitära hinder, som att ditt barn är mycket svårt sjukt och inte kan få den vård det behöver i hemlandet.

Det kan också vara så att du har fått en stark anknytning till Sverige, som inte fanns när du fick utvisningsbeslutet. Om du har bildat familj under tiden som asylsökande kan det vara så att du har rätt att bo i Sverige. Normalt ska ansökan på grund av sådana skäl lämnas in från utlandet. Men om det finns barn som skulle ta skada av att ni skiljs åt kan Migrationsverket i vissa fall ta hänsyn till vad som är bäst för barnet och låta dig stanna i Sverige för att göra ansökan.

Verkställighetshinder på grund av nya skyddsbehov

Nya omständigheter som skulle kunna ge dig uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande.

Nya skyddsskäl kan till exempel vara att förhållandena har ändrats i ditt hemland så att det har blivit farligare för dig.

Det kan också vara att du har blivit uppmärksammasad så att myndigheterna i hemlandet kan har blivit mer intresserade av

dig, eller till exempel att du har fått veta att du blivit efterlyst eller dömd i hemlandet.

Om dina personliga förhållanden har ändrats kan det också utgöra ett verkställighetshinder. Detta gäller till exempel att du som kvinna har blivit ensamstående, om du kommer från ett land dit kvinnor inte kan utvisas utan manligt nätverk.

Det måste vara skäl som inte har prövats tidigare och som du inte har kunnat ta upp tidigare. Även väldigt allvarliga medicinska eller andra skäl, som kan antas innebära att en utvisning skulle innebära omänsklig eller förnedrande behandling, kan prövas som den här sortens verkställighetshinder.

Oavsett vilken sorts verkställighetshinder du ber myndigheterna pröva är det svårt att få det erkänt. Omständigheter som du har tagit upp tidigare – eller kunde ha tagit upp – räcker vanligen inte även om det finns nya bevis. Båda paragraferna handlar om nya omständigheter som gör att beslutet inte kan verkställas.

Eftersom praktiska/medicinska skäl och nya skyddsbehov hanteras olika av myndigheterna kan det vara bra att tänka igenom vilket slags skäl du har.

Migrationsverkets prövning av verkställighetshinder (12:18)

Migrationsverket ska på eget initiativ pröva om det föreligger verkställighetshinder, om det "kommer fram" att avvisningen eller utvisningen inte kan verkställas. Vem som helst kan upplysa Migrationsverket om hindren. Till exempel kan polisen upplysa om att det inte går att genomföra utvisningen till ett visst land eller en läkare kan upplysa om att patienten är för sjuk för att flyga. Det kan vara en god man eller en mottagningshandläggare som tar upp att det finns problem med att verkställa beslutet. Du själv eller ditt ombud eller advokat kan förstås också

upplysa Migrationsverket om att det finns nya skäl som gör att utvisningen inte kan verkställas. Det är dock ovanligt att Migrationsverket accepterar att det finns ett verkställighets-hinder. Även om polisen meddelar att hemlandet inte tar emot, så räcker det sällan för att Migrationsverket ska ställa in utvisningen.

När det gäller praktiska och medicinska hinder så är det bara Migrationsverket som kan fatta beslut, och beslutet kan inte överklagas. Detsamma gäller för hinder på grund av skyddsbehov, om de inte påtalas av dig själv eller ditt ombud enligt 12:19.

Ny prövning av skyddsbehov (12:19)

När det gäller hinder på grund av nya omständigheter som gör att du är i behov av skydd, så är det också Migrationsverket som fattar det första beslutet. Det finns tre svar som du kan få:

DU FÅR NEJ

Migrationsverket säger att det inte är en ny omständighet som rör skyddsbehov. Detta svar är vanligast!

DU FÅR JA

Migrationsverket håller med dig om att du har ett nytt skäl som gör att du behöver skydd. Då får du beslut om tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd, enligt paragraf 12:18.

DU FÅR EN NY PRÖVNING

Migrationsverket håller med om att det skäl du tagit upp gäller skyddsbehov, men kan inte direkt säga att det räcker för uppehållstillstånd. Då tas ditt ärende upp till ny prövning, enligt paragraf 12:19.

Sammanfattning: För att få en ny prövning av asylärendet måste du visa att du har nya skäl som inte har prövats tidigare och som gör att du är i behov av skydd i Sverige.

Om du vill ha en ny prövning av hela ditt ärende hjälper det alltså inte att ta upp medicinska och praktiska verkställighetshinder, även om du har sådana.

Bevis

Om du åberopar medicinska verkställighetshinder måste du lämna in läkarintyg som visar på riskerna med att resa tillbaka (till exempel dödsfara eller allvarlig risk för din hälsa). Bara sjukjournaler räcker inte. Intyget bör följa Socialstyrelsens anvisningar för intygsskrivande.

🔗 **SOCIALSTYRELSENS ANVISNINGAR HITTAR DU HÄR:**

www.Socialstyrelsen.Se/sosfs/2005-29

🔗 **HÄR FINNS EN HANDBOK FÖR LÄKARINTYG I ASYLÄRENDEN:**

www.farr.se/att-soeka-asyl/vard-och-lakarintyg/1079-intyg-i-asylarenden

När det gäller verkställighetshinder på grund av skyddsbehov så måste du tala om varför det faktiskt är ett skyddsbehov och hur det skiljer sig från de skäl du tidigare har tagit upp. Du måste också förklara varför du inte har kunnat ta upp de nya omständigheterna tidigare. Det kan finnas en giltig ursäkt, till exempel att händelserna nyss inträffat. I vissa fall kan det vara en giltig ursäkt att man har förträngt eller inte kunnat prata om vissa saker på grund av sitt psykiska tillstånd.

Om du får en ny prövning

Om din ansökan om att pröva verkställighetshindret godkänns, men Migrationsverket inte omedelbart håller med om att ditt nya skyddsskäl är tillräckligt för att bevilja uppehållstillstånd, så tas alltså ditt asylärende upp på nytt. I den situationen prövas alla asylskäl på nytt, inte bara de nya. Det blir ungefär som om hela asylproceduren hade börjat om från början, men rent humanitära skäl vägs inte in.

Utvisningen ställs in tills vidare (du får inhibition) och vanligtvis får du också ett offentligt biträde. Du får möjlighet att ta upp all information om den aktuella situationen i hemlandet och vad du riskerar om du utvisas dit. Migrationsverket fattar så småningom ett beslut som kan vara positivt eller negativt. Ett negativt beslut kan överklagas precis som ett nytt asylärende, och då hamnar ärendet hos migrationsdomstolen igen. Om du inte har fått offentligt biträde kan du begära att migrationsdomstolen beviljar ett biträde när du överklagar.

Om verkställighetshinder uppkommer i ett säkerhetsärende lämnas ärendet över till regeringen för beslut.

SÄKERHETSÄRENDE, se sid 65.

Om du nekas prövning

Om Migrationsverket säger nej direkt och inte vill göra någon ny prövning på grund av dina verkställighetshinder kan du överklaga det beslutet – men bara om du har åberopat skyddsbehov. Då kan beslutet att inte göra någon ny prövning överklagas till en migrationsdomstol, och i sista hand till Migrationsöverdomstolen. Det kan vara bra att ha ett ombud som hjälper dig. Tänk på att ett sådant överklagande bara handlar om ifall du överhuvudtaget ska få en ny prövning.

Det är inte säkert att det bästa är att överklaga om du får nej till en ny prövning. Detta gäller särskilt om det faktiskt handlar om praktiska eller medicinska hinder, anknytning till Sverige, hur ett barn mår och sådana saker. Men det kan också gälla om du misstänker att det är väldigt liten sannolikhet att domstolen kommer att hålla med om att du har ett behov av skydd som inte har prövats förut. Det kan även vara bra att prata direkt med handläggaren på Migrationsverket, eftersom det är där besluten om verkställighetshinder fattas. Om ditt ärende har lämnats över till polisen kan det vara bra att polisen får höra talas om problemen. Vad det handlar om är att beslutsfattaren på Migrationsverket måste upptäcka att det faktiskt inte går att sätta dig på planet.

Uppehållstillståndets längd vid verkställighetshinder

Medan begränsningslagen gäller är de flesta uppehållstillstånd tidsbegränsade.

- **Uppehållstillstånd som beviljas på grund av ett bestående verkställighetshinder gäller vanligen i tretton månader.**
- **Uppehållstillstånd som beviljas på grund av ett verkställighetshinder efter ny prövning av asylskälen gäller i tre år eller tretton månader, som efter en vanlig asylprövning.**
- **Kortare uppehållstillstånd kan beviljas för tillfälliga verkställighetshinder och andra särskilda situationer, som en medicinsk behandling eller tillstånd för att vittna i en rättegång.**
- **Uppehållstillstånd om tolv månader eller kortare kan beviljas ensamkommande barn som inte får skickas till hemlandet utan mottagande så länge de är minderåriga.**

Hur stor är chansen att utvisningen stoppas på grund av verkställighetshinder?

De allra flesta ansökningar om att stoppa en utvisning på grund av verkställighetshinder avslås av Migrationsverket, och det är ovanligt att domstolarna gör någon annan bedömning.

Du kan åberopa verkställighetshinder flera gånger om ytterligare nya skyddsskäl, bevis eller praktiska verkställig-

hetshinder tillkommer. Men varje gång du påtalar verkställighetshinder "förbrukas" de omständigheter du anför. Om du återkommer med ytterligare en ansökan betraktas dessa omständigheter inte som nya längre, eftersom du redan påtalat dem. Därför kan det vara bättre att avvakta med en ny ansökan och se till att den blir ordentligt underbyggd och att alla nya omständigheter kommer att beaktas, särskilt om du väntar på ytterligare bevis eller miss-tänker att situationen kommer att förvärras. Det kan också vara värt att avvakta tills du kan få hjälp av ett kunnigt ombud.

Får jag vänta i Sverige medan saken avgörs?

Om du har ett beslut från en migrationsdomstol eller från Migrationsöverdomstolen som vunnit laga kraft (det vill säga ett beslut som inte går att överklaga längre) har du inte rätt att vistas i Sverige medan du väntar på beslut om prövning av verkställighetshinder.

Undantaget är om du har tagit upp verkställighetshinder på grund av skyddsbehov som inte prövats tidigare. Då får utvisningen inte verkställas förrän Migrationsverket beslutat om det ska bli en ny prövning.

Om det blir en ny prövning så får utvisningen inte verkställas förrän den nya prövningen är klar. Men det är svårt att veta hur länge en sådan frist varar, eftersom den löper ut så fort Migrationsverket har fattat beslut, och det kan hända att polisen får veta detta innan beslutet når dig. Migrationsverket eller domstol kan också fatta ett särskilt beslut om inhibition och i så fall får du information om detta.

Migrationsverket kan inte utvisa mig, men jag får inte uppehållstillstånd heller. Hur länge kan det vara så?

I vissa fall kan det finnas praktiska verkställighetshinder som gör att du inte kan utvisas, men som Migrationsverket anser är ditt fel. Det kan till exempel handla om att du inte vill besöka ditt hemlands ambassad för att få resehandlingar eller att Migrationsverket anser att du inte anstränger dig tillräckligt för att bevisa din identitet.

Även om det är landet du ska utvisas till som inte vill ta emot dig så kan det vara väldigt svårt att bevisa. Det kan också vara svårt att visa att det finns någon ny omständighet. I sådana fall kan du få vänta länge.

Att byta spår – söka på grund av arbete

Om du har fått avslag på din asylansökan men har arbetat i Sverige under tiden som asylsökande så finns en särskild möjlighet att "byta spår" och söka uppehållstillstånd på grund av arbetet utan att behöva lämna Sverige först. Det är viktigt att veta att en sådan ansökan måste göras inom två veckor efter att beslutet om utvisning har vunnit laga kraft. Tala därför med din arbetsgivare i förväg om du misstänker att du kommer att få avslag, även om du funderar på att påtala verkställighetshinder av något annat skäl.

För att du ska få uppehållstillstånd på grund av arbete krävs att du har giltigt pass. Du ska ha arbetat lagligt (vitt) i minst fyra månader hos samma arbetsgivare, och ha löfte om att ha kvar arbetet i minst ett år till. I övrigt är reglerna ungefär de samma som då arbetstillstånd söks från utlandet. Det finns dock ingen skyldighet för arbetsgivaren att annonsera jobbet.

LÄS MER OM ARBETSTILLSTÅND på sid 32.

🔗 KONTAKTA MIGRATIONSVERKET:

www.migrationsverket.se/kontakta-oss.html

NÄR SVERIGE INTE GER SKYDD

Om du har fått ett slutligt nej på din ansökan kan du uppleva att du har blivit felaktigt bedömd. Du kanske har mycket starka skyddsbehov, eller riskerar tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling om du sänds tillbaka till hemlandet. Har du starka bevis för detta finns det ett par internationella instanser du kan vända dig till.

Dessa instanser har möjlighet att ta upp ditt fall och göra sin egen bedömning, även om Sverige tycker att du inte behöver skydd. Innan du kan vända dig till dem måste du dock ha kommit till slutet av asylprocessen i Sverige, så att det inte finns några chanser kvar att få skydd här. Ansökan kan inte behandlas förrän beslutet i Sverige har vunnit laga kraft, men du kan skicka in ansökan så fort domstolsbeslutet finns, så att den internationella

domstolen hinner se handlingarna innan utvisningen kan verkställas.

Om den internationella instansen går med på att pröva ärendet och begär att Sverige ska frysa utvisningsbeslutet, så kommer beslutet inte att träda i kraft igen förrän den internationella instansen har fattat sitt beslut. Om beslutet blir att uppmana Sverige att upphäva utvisningsbeslutet helt och hållet, så brukar Sverige rätta sig efter det.

Det är viktigt att inte använda den här möjligheten om du inte har skäl att frukta allvarliga övergrepp i hemlandet, eller om det finns ett **INTERNFLYKTSALTERNATIV** (det vill säga att du är skyddad i en annan del av ditt hemland). Det är inte en instans att vända sig till i normalfallet. Du bör prata med en sakkunnig innan du skickar iväg en anmälan till någon av de internationella instanserna. De vanligaste instanserna är:

- **Förenta Nationernas Kommitté mot Tortyr (CAT)**

Den sitter i Genève och fattar beslut i enskilda ärenden i maj och november varje år.

- **Europadomstolen**

Den ligger i Strasbourg i Frankrike och ska bevaka att de stater som har undertecknat den Europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna respekterar den. Domstolen fattar beslut under hela året.

Dessa instanser grundar sig på varsin konvention: **FN:S KONVENTION MOT TORTYR** och **EUROPAKONVENTIONEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA**. Det är artikel 3 i båda konventionerna som är viktig för dig som riskerar att utvisas.

Varken CAT eller Europadomstolen tar upp alla fall som lämnas till dem. Om de går med på att pröva ditt fall måste du vara beredd på att du kan få vänta länge – eventuellt flera år – på ett beslut.

Kommittén mot tortyr, CAT

Kommittén mot tortyr, CAT, är ett FN-organ som ska kontrollera att ingen medlemsstat utvisar någon som riskerar tortyr. Kommitténs arbete bygger på artikel 3 i FN:s konvention mot tortyr. I den står det:

1. Ingen konventionsstat skall utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han skulle vara i fara för att utsättas för tortyr.

2. För att fastställa huruvida sådan anledning föreligger, skall de behöriga myndigheterna beakta alla hänsyn av betydelse, vari i förekommande fall även skall inbegripas förekomsten i den berörda staten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

CAT tar främst upp fall där någon riskerar att torteras av myndigheter (staten).

 LÄS MER: www2.ohchr.org/english/bodies/cat

Europadomstolen, ECHR

Europadomstolen (European Court of Human Rights, ECHR) ska se till att ingen medlemsstat bryter mot artikel 3 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Där står det:

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Så ansöker du

Om det är bråttom går det att faxa en anmälan till Kommittén mot tortyr eller Europadomstolen. Då kan du skriva på ditt språk eller på engelska eller svenska och förklara varför du vänder dig till dem. (Svenska är inte ett officiellt språk hos CAT, men till Europadomstolen går det bra att skriva på svenska. Du kan kolla på deras hemsidor om de kan ta emot ansökningar på ditt språk). Till din hjälp finns det anmälningsblanketter på olika språk.

🔗 **ADRESSERNA HITTAR DU PÅ HEMSIDORNA, www2.ohchr.org/english/bodies/cat och www.Echr.Coe.Int**

Beskriv vad du är rädd ska hända dig om du utvisas, och vilka bevis du har för det. Du ska också komplettera din ansökan i brev med kopior på alla beslut i ditt asylärende. Det gäller både beslut från Migrationsverket och migrationsdomstolen, och från Migrationsöverdomstolen om du har begärt prövningstillstånd.

Normalt kan du inte räkna med att ditt offentliga biträde gör en anmälan till Kommittén mot tortyr eller till Europadomstolen. Det ingår inte i deras uppdrag.

?

Kan CAT och Europadomstolen stoppa min utvisning?

Ja. Både Kommittén mot tortyr och Europadomstolen har en möjlighet att i en snabb-procedur begära att den svenska staten ställer in en planerad utvisning. Det kan de göra om de efter en första titt på ditt fall bedömer att det skulle kunna vara ett brott mot artikel 3 om du utvisades innan kommittén eller domstolen hann undersöka ditt ärende mer noggrant.

Enligt svensk utlänningslag ska en sådan begäran respekteras och Migrationsverket bevilja inhibition. Det står i kap 12 § 12 utlänningslagen: *om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, riktar en begäran till sverige om att verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning skall avbrytas, skall inhibition meddelas, om inte synnerliga skäl talar mot detta.*

När inhibition beviljas kan du leva som när du var asylsökande med fullt bidrag, men du har inte tillstånd att arbeta.

Om CAT eller Europadomstolen så småningom kommer fram till att Sverige har gjort fel och att du inte borde ha fått beslut om utvisning, så ska Sverige rätta sig efter detta och ge dig uppehållstillstånd.

Kan jag vända mig till både CAT och Europadomstolen samtidigt?

Nej. CAT tar normalt inte heller upp ett ärende som redan har behandlats i Europadomstolen.

🔗 LÄS MER OM
EUROPADOMSTOLEN:
www.Echr.Coe.Int
(klicka på "applicants".)

Om Europadomstolen eller CAT kommer fram till att du inte bör utvisas så ska Sverige följa deras beslut.

4

Nigerianska flyktingar lämnar ett läger i Tchad sedan det attackerats av Boko Haram.

SÅ KAN DU PÅVERKA DITT ÄRENDE

Berätta allt redan från början.

Varken Migrationsverket eller ditt offentliga biträde vet lika mycket som du om det du har flytt ifrån. Det innebär att även om du tycker att det du har varit med om är uppenbart, så är det inte säkert att Migrationsverket känner till allt. Du måste därför berätta om just din situation i landet du flytt ifrån så detaljerat och sammanhängande som möjligt.

Vissa saker kan kännas speciellt jobbiga att prata om, men då kan det vara extra viktigt att berätta om just det. Orkar du inte berätta på en gång är det viktigt att du säger det, och tar upp det igen vid ett senare tillfälle. Fokus ska ligga på vad som kan hända dig om du skickas tillbaka till ditt hemland.

Om det under asylärendets gång händer något som kan ge dig uppehållstillstånd, som till exempel att du får anknytning till någon i Sverige eller att din hälsa blir mycket sämre, är det väldigt viktigt att du berättar det för ditt offentliga biträde så snart som möjligt.

Det är inte en bra idé att "spara" skäl för att kunna ta upp dem senare. Visserligen måste man ha nya skäl för att få en ny prövning efter avslag – men det är mycket större chans att myndigheterna lyssnar till dina skäl om du tar upp allt från början. Risken är stor att det du "sparar" ändå inte accepteras som ett nytt skäl, därför att du inte har någon giltig ursäkt för att inte ha nämnt dem tidigare.

Det är särskilt viktigt att ta upp dina skyddsskäl så tidigt som möjligt, redan vid registreringen av asylansökan, om du vet att de flesta asylsökande från ditt hemland får avslag.

Välj ditt offentliga biträde.

I din allra första kontakt med Migrationsverket när du söker asyl får du frågan om du önskar en särskild advokat eller jurist som ditt offentliga biträde (om det är klart att Sverige ska pröva din asylansökan). Du har då en möjlighet att nämna en advokat eller jurist som du har blivit rekommenderad, eller acceptera den som Migrationsverket föreslår.

Om du vill välja men inte vet någon just då kan du be att få komma in med ett namn några dagar senare.

LÄS OM RÄTTEN TILL OFFENTLIGT BITRÄDE OCH MÖJLIGHETEN ATT BYTA på sid 49.

Samarbeta med ditt biträde.

Det är oerhört viktigt att du samarbetar med ditt offentliga biträde. Det bästa är om du kan träffa biträdet före asylintervjun – ta kontakt själv om han eller hon inte hör av sig!

Om du måste komma till intervju hos Migrationsverket innan du får ett offentligt biträde bör du ändå beskriva noggrant för biträdet varför du behöver skydd i Sverige. Du måste vara detaljerad; det räcker inte att säga att det finns många problem i ditt hemland. Tala om varför just du behöver skydd. Även om Migrationsverket anser att det är säkert i ditt land ska de pröva dina skyddsskäl individuellt. Om den första asylintervjun redan är gjord så är det viktigt att gå igenom utskriften från intervjun tillsammans med biträdet så att han eller hon får reda på om Migrationsverkets utredare har missuppfattat något eller om viktiga uppgifter saknas.

Bidra med kunskap om det land du flytt från.

Migrationsverket har tillgång till information om asylsökandes hemländer genom databasen Lifos, som är öppen för alla på Migrationsverkets hemsida. Du behöver vanligtvis inte skicka in information som gäller det generella läget i ditt hemland. Däremot är det bra att lyfta fram de delar av landinformationen som speciellt rör ditt ärende.

Tänk på att landinformationen ska vara aktuell; det som ska bevisas är inte bara vad du varit utsatt för utan framför allt risken för att du kommer att vara utsatt i framtiden, för att det som har hänt ska hända igen.

🔗 SE LIFOS: <http://lifos.migrationsverket.se>

Berätta i detalj om skälen till att du söker asyl.

Det är viktigt att du berättar om dina asylskäl så detaljerat, sanningsenligt och kronologiskt som möjligt.

Försök att skaffa fram dokument som bevisar din historia, helst redan i början av asylproceduren. Dokumenten bör styrka ditt skyddsbehov eller de synnerligen ömmande omständigheter du åberopar. Det kan vara kallelser till polisen, domstolshandlingar, läkarintyg, hotbrev, tidningsklipp eller liknande. Överlämna allt sådant material i original i ett kuvert till ditt ombud. Ta dessutom alltid egna kopior på allt du lämnar ifrån dig och förvara dem på ett säkert ställe.

Om du misstänker att ett dokument är falskt bör du inte använda det. Skulle det upptäckas att ett dokument inte är äkta

så innebär det att Migrationsverket kan komma att ifrågasätta hela din berättelse, inte bara det som dokumentet handlar om.

Om du har varit politiskt aktiv i ditt hemland så kan politiska föreningar i exil ibland hjälpa till att skaffa fram bevis på din politiska verksamhet. Här gäller samma råd: be inte om falska intyg eller överdrifter. Är du politiskt aktiv i Sverige så ska du lämna information om det också. Det kan handla om foton från demonstrationer, inspelningar från lokalradio, tidningsartiklar, uttalanden från föreningens representanter eller annat som styrker ditt politiska engagemang. Berätta vilken effekt dina aktiviteter i Sverige får om du skulle måsta återvända till hemlandet.

Om du har varit fängslad, gör en beskrivning av fängelset, helst med teckningar och detaljer.

Även om det kan vara svårt att berätta om personliga erfarenheter, som att du har varit tillsammans med någon av samma kön, eller att du blivit våldtagen, är det viktigt att de kommer fram till ditt offentliga biträde och Migrationsverket så fort som möjligt. Om uppgifterna kommer fram senare så väger de inte lika tungt. Det kan till och med innebära att du inte anses trovärdig.

Om du inte vill att dessa mer personliga uppgifter ska komma ut till någon ens i din familj, så är det viktigt att förklara detta för din handläggare och ditt offentliga biträde. Du har rätt att begära sekretess även i förhållande till dina närstående om du önskar det.

Om du kommer på att du har glömt berätta något viktigt, ta kontakt med ditt offentliga biträde. Du kan skriva ner din berättelse på vilket språk du vill och skicka den till ditt offentliga biträde och Migrationsverket. Om du skriver på ditt eget språk är det bra med en rubrik över innehållet på svenska eller engelska.

Migrationsverket har speciella riktlinjer när det gäller kön och sexuell läggning som handläggarna ska följa och som kan underlätta för dig att berätta om dina asylskäl. En kvinnlig asylsökande har rätt att begära att få bli intervjuad av en kvinnlig handläggare, däremot är det inte garanterat att man får det.

I bedömningen av dina skyddsskäl ges datum och tider stor betydelse, särskilt om de visar sig vara motstridiga. Du måste därför vara noga med att säga vad du säkert minns, och vad du tror dig minnas. Du kan i vissa fall även ange tiden genom att säga vilken årstid det var, eller andra ungefärliga uppfattningar. Om du rättar tiderna i efterhand kan det uppfattas som att du ändrar din historia.

Ibland kan felaktiga datum och tider bero på att det blivit fel i översättningar och tolkningar. Därför är det viktigt att du tar del av de handlingar som ditt offentliga biträde skickar in så att du kan kontrollera att de stämmer. Om du blir intervjuad av Migrationsverket eller om det hålls en muntlig förhandling som sedan skrivs ut i ett protokoll, så är det också viktigt att du får protokollet uppläst på ditt språk. Var noga med att säga till med detsamma om något blivit fel.

VANLIGA SKÄL TILL AVSLAG

Det är inte i Sverige som ditt ärende ska prövas

Du har vistats i ett annat EU- eller Dublinland (se sid 150), eller ett annat land som anses säkert. Då ska din asylansökan prövas där i stället. Det kan räcka med att du har haft möjlighet att vistas där, till exempel genom att det andra landet har gett dig visum. Det här beror på principen om **FÖRSTA ASYLLAND**. Den innebär att Sverige har kommit överens med andra länder om att asylansökningar ska prövas i det första säkra land där den sökande haft möjlighet att söka skydd.

Du är inte trovärdig

Migrationsmyndigheterna anser att det finns uppgifter som talar emot varandra i din berättelse, eller att de

bevis du har lämnat inte är övertygande. Ibland kan myndigheterna till exempel tro att bevis i form av kopior på domstolsbeslut och annat är förfalskade. Din trovärdighet kan också ifrågasättas om du inte kan göra din identitet sannolik.

Du riskerar inte allvarliga övergrepp

Migrationsmyndigheterna tror inte att det finns en reell förutsägbar risk att du kommer att utsättas för förföljelse, tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling eller orimligt straff om du skickas tillbaka till ditt hemland. Även om du blir trodd när du berättar om vad som har hänt, så kan myndigheterna ifrågasätta om det kommer att hända igen.

Du kan söka skydd hos myndigheterna i ditt hemland

Du kan få avslag på den här grunden även om du har utsatts för övergrepp av personer som jobbar för staten, som polis och militär. Migrationsmyndigheterna kan se det som att förövarna har agerat utanför tjänsten som enskilda personer, och att du även i dessa fall kan få skydd från myndigheterna.

Du kan flytta till en annan del av ditt hemland

Migrationsmyndigheterna kanske anser att du inte kan leva säkert i din hemort, men de kan fortfarande uppmana dig att söka skydd i en annan del av ditt hemland där du inte hotas av förföljelse. Det kallas för ett inre flyktalternativ.

Krisen i ditt hemland är inte tillräckligt omfattande

Du kommer från ett land där det pågår en väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar men Sverige bedömer inte att konflikten är så allvarlig att vem som helst drabbas. Om du då inte kan visa att du som individ riskerar att drabbas eller personligen bli utsatt för förföljelse, tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling utan bara hänvisar till det allmänna läget i landet riskerar du att få avslag.

Du har lämnat viktig information för sent

Du har berättat om viktiga skäl till varför du söker asyl först efter Migrationsverkets utvisningsbeslut, trots att du kände till dem tidigare. Det kan leda till att dina nya skäl uppfattas som "upptrappning", det vill säga att du överdriver och hittar på. Myndigheterna kan tro att du

har lärt dig vad du ska säga för att öka dina chanser att få asyl.

Om du har utsatts för svåra och traumatiska kränkningar i hemlandet och är för rädd för att berätta hela sanningen från början ska myndigheterna ha förståelse för detta. Då är risken mindre att de nya uppgifterna avfärdas som mindre trovärdiga. Det kan dock behövas till exempel ett intyg från en psykiater eller rättsläkare för att myndigheterna ska lyssna.

Det har blivit lugnare i ditt hemland

Situationen i ditt hemland har förbättrats sedan du flydde och migrationsmyndigheterna bedömer att hoten mot dig inte längre är så allvarliga att du behöver asyl. Du kan exempelvis ha deserterat från armén och senare har regeringen infört en amnesti för desertörer. Eller så har en FN-styrka börjat jobba i ditt hemland och kan erbjuda skydd i hela eller en del av landet.

Du har inte varit politiskt aktiv på tillräckligt hög nivå

Du har varit motståndare till regimen men har inte haft någon ledande roll. Därför bedöms myndigheterna i ditt hemland inte ha ett särskilt intresse av dig.

Du bedöms inte ha ömmande omständigheter

Du kan vara svårt sjuk i en sjukdom som inte kan behandlas i ditt hemland eller ha en stark anknytning till Sverige, skäl som enligt utlänningslagen kan vara ömmande omständigheter för att få stanna. Men under den tillfälliga begränsningslagen gäller kan du ändå utvisas om inte dina skäl är så starka att det skulle bryta mot till exempel barnkonventionen eller Europakonventionen att genomföra utvisningen.

LÄS OM "BEGRÄNSNINGSLAGEN" på sid 11.

Dina skäl för att fly täcks inte av svensk lag

Exempel på skäl som inte räcker för att få asyl enligt utlänningslagens skyddsparagrafer är etnisk diskriminering av "låg intensitet" eller problem med maffian eller andra kriminella grupper som Sverige anser att ditt hemland kan skydda dig från. Dina skäl kan också räknas som ekonomiska. Att du är fattig, saknar bostad och jobb räknas generellt inte som giltiga asylskäl i Sverige, även om din situation beror på att du diskriminerats.

SÄRSKILDA RÅD TILL KVINNOR

Utlänningslagen ska vara könsneutral. Samtidigt har asylprövningen formats av ett traditionellt manligt perspektiv. Det gör att det i praktiken kan vara svårt för kvinnor att få sina asylskäl erkända, eftersom den förföljelse som drabbar dem ofta ser annorlunda ut än den som män råkar ut för.

Försök få ett ombud som kan kvinnors skäl

Om du har skyddsskäl som hänger ihop med ditt kön kan det vara viktigt att du får ett juridiskt ombud som har särskild kompetens inom kvinnors asylskäl.

Ta själv upp dina skäl

I din asylutredning är det viktigt att du själv tar upp de skyddsskäl som har med kön att göra. Annars finns det risk för att ditt ombud och myndigheterna missar dem.

Lyft fram det politiska i det du gjort

I många delar av världen ser kvinnors politiska engagemang annorlunda ut än mäns. Även om du som kvinna har utsatts för övergrepp för att du protesterat och vägrat att underkasta dig kan det hända att ditt behov av skydd inte räknas som politiskt när du söker asyl. Protester mot sociala, kulturella och religiösa normer passar inte alltid in i bilden av vad som är politik. Det är därför viktigt att du understryker att dina aktiviteter eller ditt sätt att leva har varit politiska val, även om du kanske inte har varit organiserad inom en politisk rörelse.

Om migrationsmyndigheterna inte bedömer att du är flykting på grund av din politiska uppfattning så kan de pröva en annan formulering i samma paragraf: förföljelse på grund av kön. "Kön" ska enligt regeringens proposition tolkas både som en social och biologisk kategori. Begreppet rymmer även:

socialt och kulturellt bestämda, stereotypa, föreställningar om hur män respektive kvinnor skall bete sig

Prop 2005/06:6

Den här paragrafen gäller också dig som blivit förföljd för att du är **TRANSPERSON**, det vill säga för att du bryter mot samhällets normer kring könsidentitet och könsuttryck.

Kanske identifierar du dig som **ICKE-BINÄR** (varken man eller kvinna), **TRANSVESTIT** eller **TRANSSEXUELL** (som i att du vill korrigera ditt kön).

Oftast betyder förföljelse på grund av kön dock övergrepp som drabbar kvinnor just för att de är kvinnor. Migrationsverket har sagt att könsrelaterad förföljelse kan innebära allt från tvångsabort och våld inom familjen till att kvinnor straffas för

sin politiska aktivitet. Det kan handla om att du tvingats fly eftersom du vägrat följa hemlandets sociala normer, som att bära slöja. Det kan också handla om att någon vill tvinga dig att gifta dig eller gå igenom en könsstympling. Även du som har flytt av sådana här skäl bör poängtera att du medvetet har valt att agera i strid mot samhällets normer.

Uttrycket förföljelse på grund av kön används även vid förföljelse av andra politiska eller etniska skäl, men där förföljelsen tar sig uttryck som har med könet att göra. Du kan till exempel som ett led i politisk förföljelse (i traditionell mening) ha blivit utsatt för sexuellt våld. I sådana fall kan det vara svårare att bevisa att det rör sig om förföljelse, jämfört med om du utsatts för någon annan form av tortyr. Du måste kunna visa att övergreppen varit systematiska.

Berätta tidigt

Enligt sina interna riktlinjer ska Migrationsverket ha förståelse för att du som är kvinna ibland kan ha naturliga skäl till att dröja med att prata om speciellt traumatiska händelser. Det kan också vara så att du på grund av kulturella och språkliga skillnader gentemot män eller gentemot den svenska handläggaren kan uttrycka dig på ett sätt som handläggaren inte förstår. Migrationsverket har inte alltid förståelse för att traumatisering påverkar hur och när människor väljer att berätta om sina upplevelser. Det är därför mycket viktigt att du berättar om dina traumatiska upplevelser så tidigt och utförligt som möjligt, även sådant som är speciellt känsligt och jobbigt att tala om. Om du inte känner förtroende för varken advokat eller handläggare så är det viktigt att du hittar någon annan att berätta för som kan föra fram din berättelse. Du kan också skriva ner berättelsen själv på ditt eget språk och lämna in den så fort du kan. Du har rätt att begära en kvinnlig tolk och en kvinnlig handläggare.

Berätta i detalj

Om ett övergrepp har utförts av någon i familjen eller andra som står dig nära kan det vara svårt att bevisa ditt behov av skydd. Har du utsatts för en våldtäkt kan det också vara svårt att bevisa att risken kommer att finnas kvar även i framtiden.

Det är därför viktigt att du som har utsatts för sådana övergrepp berättar så detaljerat och sammanhängande som möjligt, eftersom utredningen till stor del kommer att bygga på din berättelse i brist på andra bevis.

Berätta vid rätt tillfälle

Det är viktigt att du för fram dina asylskäl under själva asylutredningen, i stället för när du får frågor om dina familjeförhållanden eller liknande.

Förklara varför du inte kan få skydd av staten

Ett vanligt skäl till avslag är att Migrationsverket anser att du kan söka skydd hos myndigheterna eller organisationer i det land du flytt ifrån. Ifall det är omöjligt för dig är det viktigt att bevisa det. Övergreppen kanske har sanktionerats av myndighetspersoner, eller så finns det inte något juridiskt eller praktiskt skydd mot den förföljelse du utsatts för.

Enligt de interna riktlinjerna ska svenska migrationsmyndigheter ta hänsyn till att det i vissa länder kan finnas starka skäl för kvinnor att inte vilja anmäla övergrepp, inte minst då övergreppen har begåtts av personer som jobbar för staten. Hemlandets myndigheter kanske struntar i att utreda sexuella övergrepp. Dessutom är det ofta svårare för en kvinna att leva i internflykt än för en man.

Om du vill – be om en separat intervju

Om du inte vill att din partner eller dina barn ska få reda på vissa saker som du har varit med om så kan du begära att få bli intervjuad separat om dina egna asylskäl. Du kan då begära att beslut som har med dessa skäl att göra skickas separat, och att uppgifterna inte kommer fram till din partner eller resten av din familj. I vissa situationer kan du även begära att få ett annat offentligt biträde än din make eller partner.

Att vittna mot människohandlare

Den som har blivit offer för sexuell människohandel, trafficking, kan få tillfälligt uppehållstillstånd för att vittna mot dem som har begått brottet. Detta måste begäras av en åklagare som anser att ditt vittnesmål är viktigt. Sådana här tidsbegränsade uppehållstillstånd ska gälla i minst sex månader. Att du får stanna för att vittna hindrar inte att du ansöker om flyktingstatus och permanent uppehållstillstånd.

SÄRSKILDA RÅD TILL DIG SOM ÄR FÖRFÖLJD PÅ GRUND AV DIN SEXUELLA LÄGGNING

Det är inte olagligt i Sverige att ha sex med någon av samma kön, och enligt svensk lag får ingen diskrimineras på grund av sin sexuella läggning. Homo- och bisexuella har idag nästan samma juridiska rättigheter som heterosexuella, och många lever öppet. Acceptansen är stor i Sverige jämfört med i många andra länder. Det finns organisationer som jobbar för homosexuellas rättigheter och många sociala platser där man kan träffas.

*Dölj inte din läggning
– ta upp dina skäl*

Om du har förföljts i ditt hemland på grund av homosexualitet eller andra skäl som har med din sexuella läggning att göra så kan du få asyl i Sverige av det skälet. Därför är det viktigt att du berättar vad du har varit med om för

ditt ombud och din handläggare. För den som kommer från en plats där sexuella "avvikelser" inte tolereras är det lätt att tro att de kommer att reagera konstigt, men det ska du inte behöva oroa dig för. Ditt ombud är där för att hjälpa dig, och handläggaren ska följa lagen.

Berätta tidigt

Om du väntar med att säga vilka skäl du har för att fly så finns det risk för att Migrationsmyndigheterna inte tror på dig när du väl berättar. Säg därför redan från början precis hur det ligger till.

Om du vill – be om en separat intervju

Om du kommer med din familj och inte vill att de ska få reda på vissa saker som du har varit med om så kan du begära att få bli intervjuad separat om dina egna asylskäl. Du kan då säga att du vill att beslut som har med de här skälen att göra skickas separat till dig, och att uppgifterna inte kommer fram till resten av din familj. I vissa situationer kan du även begära att få ett annat offentligt biträde än dina släktingar.

Förklara varför du inte kan få skydd i hemlandet

Ett vanligt skäl till avslag är att Migrationsverket anser att du kan söka skydd hos myndigheterna eller organisationer i det land du flytt ifrån. Om du inte kan det så är det viktigt att bevisa det. Övergreppen kanske har sanktionerats av myndighetspersoner, eller så finns det inte något juridiskt eller praktiskt skydd mot den förföljelse du har utsatts för. I många länder skyddar polisen till exempel inte homosexuella. I så fall

kan du fortfarande räknas som flykting. Det är viktigt att du talar om varför du inte har fått hjälp av polisen, eller varför du kanske inte alls har anmält det som hänt. Om du kan, ge exempel på hur myndigheterna ställer sig till personer i din situation och försök hitta bevis.

Hjälp till med information om situationen i ditt land

Migrationsverket samlar information om länder som asylsökande kommer ifrån. Den landinformation används som grund för beslut. Ofta vet migrationsmyndigheterna inte så mycket om hur det ser ut i ditt land för personer som inte är heterosexuella. Om det står någonting alls så handlar det nästan alltid bara om homosexuella män. Det kan därför vara bra att bidra med egen information: Berätta i detalj om det du vet, se om du kan hitta rapporter, artiklar eller intyg från organisationer. Ge informationen till ditt ombud, så kan han eller hon sammanställa den.

 HÄR ÄR ETT PAR WEBBSIDOR DU KAN HA NYTTA AV:
www.ilga.org och www.iglhrc.org

Lev öppet

I förarbetena till den utlänningslag som trädde i kraft 2006 står det att sexuell läggning är en grundläggande egenskap som det inte kan krävas att någon ska avstå från. Så som lagen har tolkats har asylsökande ändå utvisats till länder där de inte vågar leva öppet utan måste ljuga och gömma sig på grund av sin läggning. Men den risken att bli utvisad ska bara finnas om du inte har levt öppet som den du är vare sig i hemlandet eller i Sverige. Om Migrationsverket uppfattar det som att du inte vill vara öppen om din sexualitet så kan bedömningen bli att du inte heller riskerar att bli förföljd. Om du har varit diskret med din läggning är det därför viktigt att du förklarar varför

du ändå tror att du kan bli förföljd – eller att du skulle vilja leva öppet om du vågade. Det kan också vara viktigt att du berättar för folk i Sverige om din situation. Då blir chansen också större att du kan komma i kontakt med personer som kan hjälpa dig.

Om du blir tillsammans med någon i Sverige

Om du är sambo eller ingår äktenskap med någon av samma kön som är bosatt i Sverige så har du rätt att få uppehållstillstånd här (se avsnittet om anhöriga). Migrationsverket kan dock kräva att du ska åka tillbaka till hemlandet och söka tillståndet därifrån.

Här kan du få hjälp

RFSL, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter, är en stor organisation där du kan få stöd och hjälp. RFSL har på många orter "Newcomers"-grupper där asylsökande, papperslösa och personer med uppehållstillstånd kan träffas för sociala aktiviteter. Amnesty har också en flyktinggrupp för hbt-personer (homo-, bisexuella och transpersoner).

 ADRESSER hittar du på www.farr.se/adresser

SÄRSKILDA RÅD TILL DIG SOM HAR VARIT UTSATT FÖR TORTYR ELLER SEXUELLA ÖVERGREPP

*Berätta om allt du har
upplevt som kränkande*

En kort definition av tortyr är att det handlar om fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld som har utövats av en tjänsteman eller en företrädare för staten. Det räknas alltså inte som tortyr om du har utsatts för grovt våld av din partner eller av ett kriminellt gäng på gatan.

Däremot kan det också vara tortyr att tvingas bevittna hur andra utsätts för övergrepp, oavsett om det är någon som står dig nära eller någon du inte känner.

Amnesty och andra människorättsorganisationer har beskrivit en mängd olika tortyrformer som an-

vänds. Ibland sker våldet inte i form av slag, utan genom manipulation av miljön, exempelvis genom att man sänker eller höjer temperaturen extremt mycket, eller att man ständigt håller vatten på cellgolvet.

Enligt flera internationella konventioner och enligt svensk lag är det förbjudet att verkställa en utvisning till ett land där den utvisade riskerar tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Du kan alltså ha rätt till skydd även om det du riskerar inte definieras som tortyr. Allt som du har upplevt som kränkande eller skadligt för din psykiska och fysiska hälsa är viktigt att berätta om.

Berätta tidigt

Om du har varit utsatt för tortyr, svår misshandel, våldtäkt eller andra övergrepp bör du så snart som möjligt berätta det för ditt offentliga biträde, eller någon annan som du har förtroende för som sedan kan kontakta biträdet.

Om det känns enklare kan du också skriva ner din berättelse själv på ditt eget språk och lämna till ditt offentliga biträde eller Migrationsverket.

Beskriv övergreppen i detalj

En konkret redogörelse ökar chanserna för att du ska bli trodd. Det är viktigt att dessa uppgifter kommer fram tidigt i processen, eller att du annars kan förklara varför det tagit tid.

Få de fysiska skadorna dokumenterade

För att stärka dina argument bör du snarast kontakta en läkare för att få skadorna dokumenterade. Ta med dokumentationen till Migrationsverket och be att även få träffa en rättsläkare.

Verket kan begära ett rättsmedicinskt utlåtande, det vill säga ett intyg från rättsläkaren, och betala för det, om de anser att en sådan undersökning är viktig för att bedöma din trovärdighet. Även om dina ärr är gamla bör de undersökas. På så sätt kan du få det fastställt att exempelvis brännmärken inte kommer från vattkoppor utan är spår av misshandel, och så har du papper på skadorna ifall ärren skulle börja gå bort.

Det rättsmedicinska utlåtandet ska beskriva skadorna och om det är troligt att de har uppstått på det vis som du har beskrivit.

Få de psykiska skadorna dokumenterade

Precis som det är viktigt att dokumentera de fysiska skador och ärr som du har fått i samband med tortyr, är det viktigt att dokumentera de känslomässiga och psykologiska skador du fått.

Du bör därför skaffa ett psykiatriskt intyg, som beskriver hur du har reagerat mentalt på det du har varit utsatt för. Det kan också ge en förklaring till varför du inte klarat av att berätta om vissa händelser tidigare. Det psykiatriska intyget ska utfärdas av en psykiater. Försök att komma till en läkare med dokumenterad kompetens. Helst ska du träffa läkaren flera gånger, för att läkaren ska kunna göra en riktig bedömning, som myndigheterna litar på.

Det är också viktigt, för din egen skull, att du får hjälp och vård. Personer som har varit utsatta för svåra övergrepp eller allvarliga hot eller som har upplevt grovt våld, som krigssituationer, får ibland psykiska besvär efteråt. Det kan ge många olika symptom som mardrömmar, plågsamma minnesbilder när man är vaken, misstro mot människor

omkring en, ångestattacker, hjärtklappning, illamående med mera. Det kan också göra det svårt att ta fram delar av eller hela minnen från hemlandet eller den plats där övergreppen ägde rum. Det är även vanligt med depressiva symptom, som ointresse för omvärlden, svårigheter att känna känslor, liten eller ingen framtidstro och likgiltighet. Vissa symptom kan komma omedelbart, andra kan uppstå långt efter att traumat inträffade. Sådana känslor efter ett trauma kallas för **POSTTRAUMATISKT STRESSYNDROM.**

Det är vanligt att personer som inte har sökt hjälp tror att de har blivit "galna" och därför är rädda för att berätta för andra om sina tankar och mardrömmar. Men posttraumatisk stress är en normal reaktion på en onormal händelse. Det är absolut inget man ska skämmas för att söka hjälp för. Det kan vara svårt att träffa en psykiater, bland annat på grund av att man som asylsökande endast har rätt till omedelbar vård och vård som inte kan anstå. Det är då viktigt att på olika sätt fortsätta att försöka få tid hos sjukvården. Ibland kan det bästa vara att få tala med en psykolog eller gå i behandling hos en psykoterapeut. Men även om det är en psykolog eller terapeut som känner till dina problem bäst, så kan du behöva ha intyg om ditt tillstånd från en läkare (psykiater), eftersom Migrationsverket tar mindre hänsyn till intyg från andra än läkare.

🔗 **VAD ETT LÄKARINTYG BÖR INNEHÅLLA** kan du läsa om i Socialstyrelsens riktlinjer:
www.socialstyrelsen.se/sosfs/2005-29

🔗 **HÄR FINNS EN HANDBOK FÖR LÄKARINTYG I ASYLÄRENDEN:**
www.farr.se/att-soeka-asyl/vard-och-lakarintyg/1079-intyg-i-asylarenden

Migrationsverkets ansvar

Det är svårt för en asylsökande att bekosta en utredning gjord av någon som är expert på att bedöma just tortyrskador. Men

enligt Europadomstolen, Migrationsöverdomstolen och även Migrationsverkets egna riktlinjer så har Migrationsverket en skyldighet att ordna en sådan utredning, om det har kommit fram att den asylsökande kan ha varit utsatt för tortyr. Om du inte kan ordna något bättre än ett intyg från en vanlig läkare eller psykolog, så ska du alltså inte bli avfärdad med att intyget inte är skrivet av en expert. Om dina uppgifter inte räcker ska Migrationsverket i stället ordna en expertutredning.

Sök hjälp på center för torterade flyktingar

Om du känner att du plågas av besvär som verkar hänga samman med sådan du upplevt innan du flydde så finns det hjälp att få. Inom psykiatri och hos sjukgymnaster och kuratorer kan du få behandling. Ibland är det inte bra att påbörja en behandling som inte kan avslutas, så om du får hjälp eller inte kan bero på var i asylprocessen du är.

 ADRESSER TILL VÅRDGIVARE hittar du på
www.farr.se/adresser

BARNNS SKÄL

Vem räknas som barn?

I Sverige är man barn tills man har fyllt 18 år. Om den asylsökande hinner fylla 18 innan beslut om uppehållstillstånd är fattat behandlas denna person som en vuxen av migrationsmyndigheterna. Det är alltså hur gammal du är då beslutet kommer, inte hur gammal du var när du kom till Sverige, som avgör om du behandlas som barn eller vuxen.

Barnets rättigheter i lagen

Sverige har skrivit under FN:s Barnkonvention. Det innebär att Sverige har lovat att alla barn ska behandlas med särskild hänsyn till vad som är barnets bästa och vad som är bäst för barnets utveckling och hälsa. Men konventionens principer gäller inte direkt. De måste införas i svensk lag för att beslutsfattarna ska kunna tillämpa dem. Hela barnkonventionen har inte gjorts till svensk lag, men i utlänningslagen finns en "portalparagraf" om barnets bästa:

*I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas
vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling
samt barnets bästa i övrigt kräver.*

Utlänningslagen 1 kap 10 §

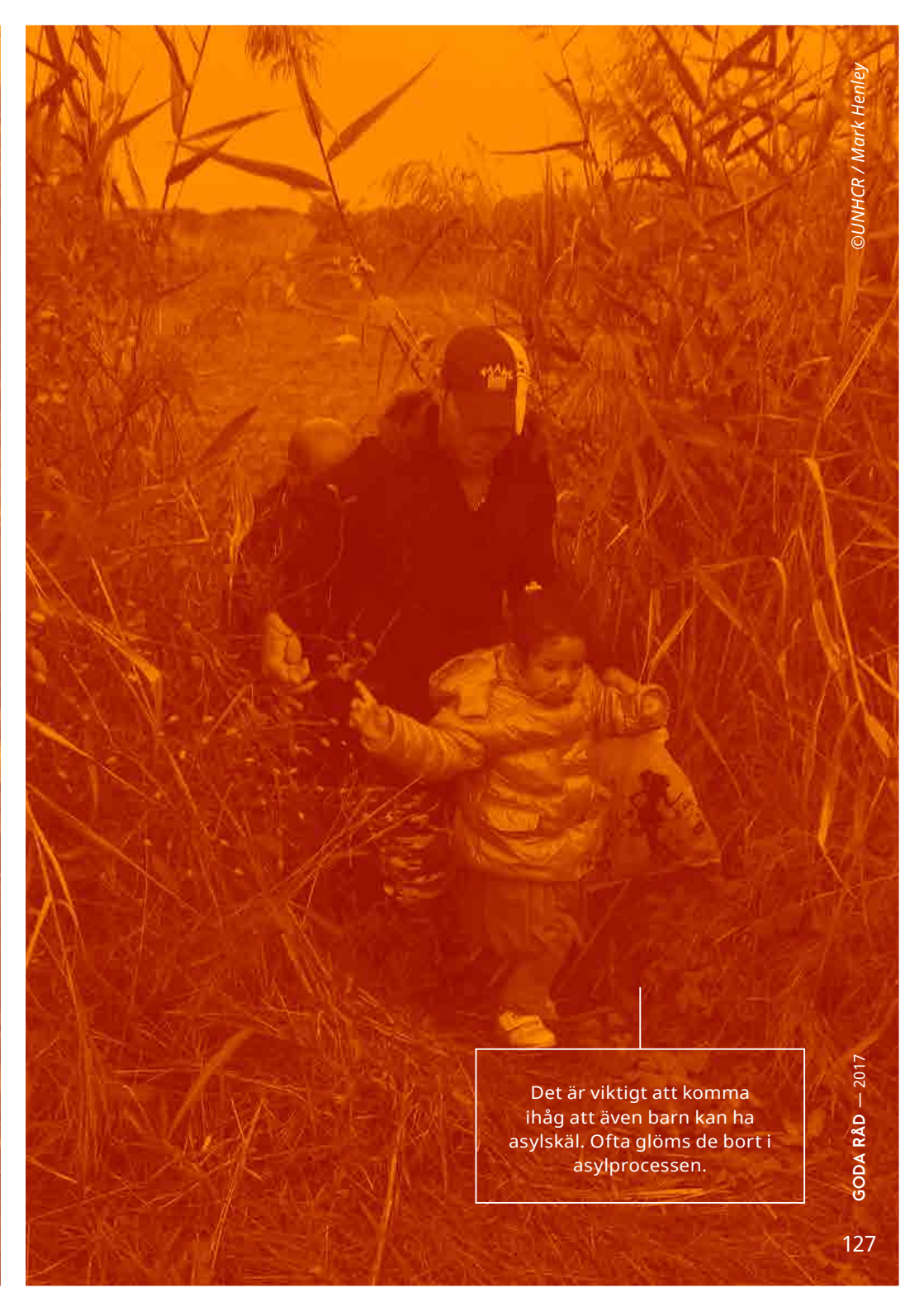
I Barnkonventionen står det att barns bästa ska komma i främsta rummet – vara allra viktigast. I förarbetena till utlänningslagen står det att barnets bästa ska vägas mot Sveriges intresse av en reglerad invandring. Den formuleringen är inte lika stark. Men vad som är bäst för barnet måste ändå alltid undersökas och motiveras i beslut om uppehållstillstånd. Det är viktigt att kontrollera att barnets intressen inte bara nämns i beslutet utan att de även har vägts in i prövningen, och på vilket sätt.

*Barn ska få chansen
att berätta själva*

Det står i lagen att när ett barn berörs av ett beslut så ska barnet höras (intervjuas av migrationsmyndigheterna), om det inte är direkt olämpligt. Det är viktigt att göra det tryggt för barnet att berätta, eftersom det kan vara svårt för ett barn att berätta på kommando eller i en miljö som känns skrämmande. Myndigheterna ska ta hänsyn till vad barnet berättar utifrån hur moget och gammalt det är. Det är föräldrarna som avgör om deras barn ska bli intervjuade eller inte.

Barn kan ha egna asylskäl

Svenska myndigheter brukar understryka barns rätt till sina föräldrar, så om inte föräldrarnas asylskäl räcker

Det är viktigt att komma ihåg att även barn kan ha asylskäl. Ofta glöms de bort i asylprocessen.

brukar det anses vara bäst för barnet att följa med dem tillbaka till hemlandet. Även om barnets bästa kanske skulle vara att få stanna kvar i Sverige tillsammans med föräldrarna räcker inte det alltid som skäl.

Det är viktigt att komma ihåg att även barn kan ha asylskäl. Det är vanligt att Migrationsverkets utredare och även det offentliga biträdet inte tänker på detta. Även om de kommer ihåg att det kan finnas särskilda omständigheter för barn, som att de anpassat sig bra i Sverige, att de är sjuka och behöver vård eller liknande saker, så kan barnens upplevelser från hemlandet och rädsla för att återvända glömmas bort.

Det kan också vara svårt för dig som förälder att ta reda på vad barnet vet, och uppleva att ditt barn ska tvingas tänka på de här sakerna igen. Men det är ändå viktigt att det som rör barnet kommer fram. Om ditt barn har farit illa så är det inte säkert att han eller hon mår bättre av att ingen låtsas om det. Försök därför att tänka efter både vad som drabbat barnet och vad barnet har bevittnat. Att låta barnet rita kan vara ett bra sätt, om det är svårt att sätta ord på det som hänt.

Ett barn som har tagit skada av hemska upplevelser kan behöva träffa en psykoterapeut eller barnläkare som kan hjälpa barnet att bearbeta det som hänt. Dessa kan också i intyg förklara för myndigheterna vad barnet verkar ha upplevt och vilken behandling som behövs.

Precis som för vuxna är det särskilt viktigt att berätta om sådant som kan drabba barnet om ni skickas tillbaka. Finns det ett hot mot dina barn på grund av din situation? Riskerar barnet några repressalier, att inte få gå i skola, att omhändertas eller skiljas från dig på annat sätt? Riskerar barnet könsstympning eller tvångsgifte? Om barnet har fysiska eller psykiska skador, kommer han eller hon att ha någon chans att få vård och utvecklas i hemlandet?

Ensamkommande barn

Barn som kommer till Sverige utan sina föräldrar eller någon annan som kan anses ha trätt i föräldrarnas ställe, brukar kallas för ensamkommande barn. Till varje ensamkommande barn utses en **GOD MAN**, som i stället för en förälder ska ansvara för barnet och sköta barnets angelägenheter.

Även när det gäller barn som kommer ensamma är det viktigt att se till att asylskälen verkligen kommer fram i utredningen.

Eftersom barnet kanske inte vet vad som krävs och inte träffar det offentliga biträdet så lång stund, så kan andra vuxna behöva hjälpa till. Ett barn kan vara hotat på grund av föräldrarnas position, på grund av krigsvägran eller vägran att gå med i en milis, på grund av att en fientlig grupp systematiskt dödar eller kidnappar ungdomar – eller precis som vuxna på grund av sin egen aktivitet eller tillhörighet till en viss grupp. Barn kan också vara på flykt från trafficking.

Till dig som sökt asyl som ensamkommande barn

Det är Migrationsverket eller socialnämnden i den kommun där du befinner dig som ansöker hos överförmyndaren om en god man åt dig. Vid ett eventuellt uppehållstillstånd får du i stället en **SÄRSKILT FÖRORDNAD VÅRDNADSHAVARE**.

Det är meningen att ensamkommande barns ärenden ska ha högsta prioritet hos Migrationsverket.

Det går oftast fortare än för vuxna. Men även barn kan få vänta väldigt lång tid på beslut.

Det är vanligt att asylutredningen för barn mycket handlar om att försöka ta reda på var föräldrarna finns, för att barnet ska kunna återförenas med dem. Om du som är

under 18 år inte kan återvända till ditt hemland måste du själv eller din gode man och biträdet hjälpas åt att förklara för Migrationsverkets utredare varför det är så.

Om Migrationsverkets handläggare misstänker att du är äldre än du har uppgett så kan dina åldersuppgifter ändras. Det kan ske för att du är registrerad med en högre ålder i ett annat EU-land eller för att handläggaren tycker att du ser vuxen ut. Ibland används röntgen av tänderna eller någon del av skelettet. Men röntgenundersökningar kan aldrig ge ett exakt resultat.

Om Migrationsverkets handläggare antecknar att du är över 18 så kommer du i fortsättningen att behandlas som vuxen av myndigheterna. Då får du inte ha god man eller bo i ungdomsboende, och du kan utvisas även om inte dina anhöriga kan hittas. Om du är säker på att bedömningen är felaktig så kan du – kanske med hjälp av din gode man om du har haft en sådan – försöka få Migrationsverket eller domstolen att ändra den. Om det är ett annat EU-land som gjort en åldersbedömning kan ni kräva att Sverige gör en egen utredning. Om du har egna handlingar som visar din ålder blir det lättare. Ibland kan det hjälpa att din lärare, din socialsekreterare eller de vuxna du träffar på boendet förklarar att du inte verkar vuxen.

Om du som är under 18 får avslag så får du inte skickas till ditt hemland utan att det finns anhöriga eller åtminstone ett barnhem som tar emot dig och tar ansvar för dig. Annars kan beslutet inte verkställas förrän du fyllt 18. Men om du får beslut enligt Dublinförordningen om att du ska överföras till ett annat EU-land, så kan du skickas dit omedelbart, med hänvisning till att det är det landets myndigheter som bär ansvaret för dig.

Om du får tidsbegränsat uppehållstillstånd för att det inte finns någon som tar emot dig i hemlandet så kan du utvisas när du har fyllt 18. Då anses du klara dig själv. Därför är

det alltid viktigt att det kommer fram i asylintervjun om det finns någon som hotar dig eller om det finns något annat du är rädd för i hemlandet. Då borde du kanske få stanna av det skälet och inte bara för att dina anhöriga inte finns där och inte heller bara tills du fyller 18 år.

Du har alltid rätt att ansöka om förlängning av tillståndet. Om du har skyddsbehov så har du rätt att stanna även om du är över 18.

5

T. Jura
L... ärlade med jord
De... äde på vägga
grotta. Det var för
Det var hästar och
Bilderna är... te och brun
Grottan...

Mahmoud Farid jobbar med sin historieläxa. Svenska lärde han sig i skolan, sedan familjen lämnat Syrien och skapat sig ett nytt hem i Torsby.

DINA RÄTTIGHETER SOM ASYLSÖKANDE

Det är Lagen om mottagande av asylsökande m fl (1994:137) som talar om vilka rättigheter du har som asylsökande i Sverige när det gäller ersättning, vård, boende och annat. Asylsökande barn omfattas av FN:s Barnkonvention, som Sverige har skrivit under. Eftersom konventionen inte helt har gjorts om till svensk lag gäller den inte fullt ut i Sverige. Men den ska ändå påverka alla beslut.

Vård

Vuxna asylsökande har bara rätt till:

- akut sjukvård
- akut tandvård
- mödravård
- förlossningsvård
- preventivmedelsrådgivning
- vård vid abort
- vård och åtgärder enligt smittskyddslagen
- vård som inte kan anstå (vänta).

Att **VÅRD INTE KAN ANSTÅ** betyder att tillståndet skulle kunna bli livshotande eller få andra allvarliga följder om patienten inte får vård snabbt. Vad som är vård som inte kan anstå bestäms av den ansvarige behandlaren (det kan vara en läkare eller en sjuksköterska eller någon annan som jobbar inom vården).

När du först kommer till Sverige som asylsökande har du dessutom rätt till en hälsoundersökning eller ett hälsosamtal.

Asylsökande visar att de har rätt till sjukvård genom att visa upp ett särskilt kort: **LMA-KORTET** som alla asylsökande i Sverige får när deras asylansökan har registrerats. Vid varje läkarbesök får du betala en patientavgift på 50 kronor. Du får även betala 50 kronor för den medicin läkaren skriver ut vid varje tillfälle (summorna gällde 2016). Resten betalar Migrationsverket. Om du behöver vård ofta finns möjlighet att söka extra bidrag. Det är inte omöjligt att du kan få behandling utöver omedelbar vård och vård som inte kan anstå, men då kan det hända att du måste betala fulla kostnaden själv.

Sjukvårdens och socialvårdens sekretesslagar omfattar alla, oavsett om man har uppehållstillstånd eller inte. Enligt Sekretesslagen får inga uppgifter om dig lämnas till utomstående om du inte själv vill det. Ett undantag är att om ditt ombud skickar in ett intyg om din hälsa, så har Migrationsverket rätt att begära mer upplysningar om dig från sjukvården för att bedöma intyget.

Barn och vård

Asylsökande barn har i princip rätt att få all den sjukvård och tandvård som de behöver, på samma villkor som andra barn som bor i Sverige. Det innebär att den är gratis i många delar av landet, men på andra ställen kan man få betala en viss patient-

avgift även för barn. Tandvård är alltid gratis för barn. Längre behandlingar kan sjukvården ibland neka att ge eftersom det asylsökande barnet kanske inte kan fullfölja behandlingen utan riskerar att ta skada av den om det inte stannar i landet hela behandlingstiden.

I vissa fall kan även föräldrar få behandling till exempel på ett behandlingshem för familjer, om det anses nödvändigt för att ett barn ska tillfriskna.

Även för barn gäller att de ska uppvisa ett LMA-kort.

Utbildning

Asylsökande barn har rätt till barnomsorg, förskola och skola precis som alla andra barn i Sverige. Det är en rättighet för asylsökande barn att få gå i skola. Däremot råder det inte skolplikt (det vill säga att man måste gå i skolan) som för de flesta andra barn i Sverige. Kommunen är skyldig att inom en månad ordna skolplats till ett asylsökande barn. Barn har rätt att få gå i en **FÖRBEREDELSEKLASS**, där de kan få extra svenskundervisning i upp till två år.

Asylsökande barn i gymnasieålder har möjlighet att gå i gymnasieskolan. Du som inte har fyllt 18 år har rätt att söka till gymnasiet, och om du har kommit in på ett vanligt gymnasieprogram ska du få avsluta utbildningen. På vissa orter anordnas studier eller annan sysselsättning även för vuxna, oftast av frivilligorganisationer.

Om du är ensamkommande och fyller 18 kan du råka ut för att flyttas till ett boende för vuxna och hamna långt från skolan. Om du hellre vill hitta ett eget boende kan du göra det, men du får tyvärr inget bidrag för hyran. Om du ska flytta, be

din lärare om intyg över vad du kan och ta med dig det till gymnasieskolan på den nya orten när du begär att få fortsätta utbildningen där.

Arbete

Om du har identitetshandlingar som Migrationsverket godkänner så har du som asylsökande rätt att arbeta utan arbetstillstånd – detta kallas **"AT-UND"**, en förkortning av "undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd". Även om du inte har id-handlingar kan du få arbeta om Migrationsverkets handläggare anser att du försöker medverka till att identifiera dig. Om du kommer att bli avvisad med omedelbar verkställighet eller ska överföras enligt Dublinförordningen får du inte arbeta även om du har id-handlingar.

Om du får arbeta så ska det framgå av ditt LMA-kort. När du börjar arbeta minskas dagbidraget (se nedan) i förhållande till den lön du får, och kan tas bort helt. Villkoren för dig som är asylsökande skiljer sig från de regler som gäller för andra i Sverige. Du får till exempel inte någon sjukersättning om du blir sjuk utan behåller din dagersättning. Du har dock rätt att gå med i en fackförening om du vill.

Även om du inte får arbete med en gång är det bra om du ansöker om en så kallad **A-SKATTSEDEL** så fort du har fått ditt LMA-kort. Skattsedeln kan underlätta för dig att få ett riktigt jobb, och senare kan du visa att du är angelägen om att sköta dig och arbeta lagligt i Sverige.

Boende

Du har rätt att bo utan kostnad på en mottagningsenhet, så kallat **ANLÄGGNINGSBOENDE (ABO)**. Även om det heter anläggningsboende, så kan det betyda att man blir anvisad en lägenhet i ett vanligt bostadsområde, eller att dela en sådan lägenhet med andra asylsökande. Du kan också ordna bostad själv, så kallat **EGET BOENDE (EBO)**. Om du bor i anläggningsboende så betalar Migrationsverket hyran, men om du väljer EBO får du ingen hjälp med hyran, annat än tillfälligt i samband med att du flyttar till en annan ort där du fått anställning. Många asylsökande väljer ändå att bo i eget boende. Om du börjar bo så och av någon anledning vill sluta med det kan du vända dig till Migrationsverket för att få en plats på en av deras anläggningar. Men om du redan har fått ett erbjudande om boende från Migrationsverket finns det risk för att du nekas ett nytt erbjudande om du vill flytta tillbaka.

Du kan också flytta från ett av Migrationsverkets boenden till en egen bostad under tiden du är asylsökande, men du måste ordna bostaden själv.

Om du har släktingar som du skulle kunna bo hos, i EBO, så bör du ta reda på hur situationen är i den staden och om det kan bli problem för dig att få egen bostad och arbete i framtiden – eller rentav skulle vara lättare att få jobb där.

Om du som är under 18 år söker asyl ensam, utan sällskap med någon förälder eller vårdnadshavare, ska du inte bo på samma sätt som asylsökande vuxna. I stället ska du få plats i en kommun som ordnar boende för ensamkommande barn. Efter en kortare tid på någon av de orter där asylsökande skrivs in, placeras du antingen på ett ungdomshem tillsammans med andra ensamkommande barn, eller i en familj.

Ensamkommande barn som är placerade i en kommun har samma rättigheter som alla andra som vistas i kommunen. Det står

i Socialtjänstlagen (Lag 2001:453) När du har fyllt 18 har kommunen inte ansvar för dig längre och du har inte rätt till god man

LÄS MER OM GOD MAN på sid 129.

Kommunen kan låta dig bo kvar i ungdomsboende tills du har fyllt 21, men det troligaste är att du tvingas flytta till vuxenboende hos Migrationsverket så fort du fyller 18. Om Migrationsverket efter en åldersbedömning kommer fram till att du är vuxen så kommer du antagligen direkt att flyttas från ungdomsboendet.

Dagersättning

Som asylsökande har du rätt till dagersättning om du inte har pengar med dig eller kan försörja dig på annat sätt. Dagersättningen är låg och avsedd att räcka till de viktigaste dagligvarorna.

Dagersättningen för barn kan inte sänkas men för vuxna kan den minskas eller helt tas bort om du till exempel enligt Migrationsverket "försvårar" din utredning. Det kan handla om att du gömmer dig undan utvisning, eller att du inte hjälper till att få fram bevis på din identitet. Även om du inte kan styrka din identitet, kan Migrationsverket anse att du inte medverkar.

Ett beslut om nedsatt eller indragen dagersättning kan överklagas till förvaltningsrätten. Du kan skriva överklagan på ditt eget språk. Skicka med en skriftlig kopia på Migrationsverkets beslut.

 PÅ MIGRATIONSVERKETS HEMSIDA FINNS INFORMATION OM DAGERSÄTTNING: www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Medan-du-vantar/Ekonomiskt-stod.html

Efter beslut om utvisning

Om du är vuxen och inte bor ihop med barn som du har vårdnad om, så upphör din rätt till boende och dagersättning kort efter att du har fått ett slutligt beslut om utvisning. Avgörande är att utvisningsbeslutet vunnit laga kraft, det vill säga att det inte går att överklaga längre. Detta är en försämring som infördes i juni 2016 i lagen om mottagande av asylsökande, LMA-lagen.

Efter att tidsfristen gått ut för att återvända frivilligt (oftast fyra veckor) kommer du att få besked om att du måste lämna boendet, om du bor hos Migrationsverket. Du kommer också att uppmanas lämna in bankkort och LMA-kort. Om du inte har egna id-handlingar bör du ta kopia på LMA-kortet att använda till exempel om du skulle behöva uppsöka vård medan du är kvar i Sverige.

Undantag ska kunna göras för den som till exempel är tillfälligt svårt sjuk just när beslutet kommer, och även för den som samarbetar om att verkställa utvisningen men att utvisningen av något skäl ändå inte har gått att verkställa.

Om du har beviljats en ny asylprövning på grund av verkställighetshinder så har du rätt att få boende och dagersättning igen. Men du måste själv ansöka om det hos Migrationsverket. Tyvärr finns ingen rätt till bistånd i väntan på att Migrationsverket fattar ett första beslut om ny prövning, trots att utvisningen inte får verkställas under den tiden.

Om du anser att ditt bistånd har dragits in felaktigt ska du först ta upp det med Migrationsverkets mottagningshandläggare, och begära att få ett skriftligt beslut om du inte har fått det. Beslutet kan överklagas till domstol.

Migrationsverkets personal har inte rätt att använda våld för att få ut dig ur boendet. Men i sista hand kan polisen kallas in.

Socialtjänsten i kommunen har ansvar för alla som vistas i kommunen och kan bevilja nödhjälp. Men många kommuner tolkar detta endast som att de kan hjälpa till med resa till hemlandet.

DINA RÄTTIGHETER SOM PAPPERSLÖS

FARR som organisation uppmuntrar inte personer som fått slutliga utvisningsbeslut att hålla sig undan genom att leva gömda i Sverige. Är det så att du ser det som en omöjlighet att återvända till det land du flytt ifrån, är det ditt beslut att fortsätta leva kvar i Sverige. Om du lever i Sverige utan tillstånd är dina rättigheter begränsade.

Det är inte straffbart att ge stöd till en person som håller sig undan för att utvisningsbeslutet inte ska kunna verkställas, om den som ger stöd inte har som syfte att tjäna pengar, eller om den som håller sig undan anses vara en säkerhetsrisk.

Alla barn, både gömda och asylsökande, omfattas av FN:s barnkonvention, som Sverige har skrivit under. Den ger alla barn rättigheter – det spelar ingen roll om barnet har uppehållstillstånd eller inte. Eftersom konventionen inte har gjorts om till svensk lag gäller den inte fullt ut i svensk lagstiftning. Men den ska ändå påverka allt beslutsfattande.

Vård

Sedan den 1 juli 2013 har vuxna personer som vistas i Sverige utan tillstånd (papperslösa) samma rätt till sjukvård som asylsökande vuxna.

SE STYCKET OM SJUKVÅRD, sid 142.

Det gäller alltså sjukvård och tandvård som inte kan anstå, mödravård, förlossningskontroller, preventivmedelsrådgivning, vård vid abort och en hälsoundersökning. Vad som räknas som vård som inte kan anstå bedöms av den ansvariga vårdpersonalen. Olika landsting har möjlighet att besluta om att erbjuda gömda vuxna mer omfattande rätt till vård. Om du behöver vård för något som inte nämnts ovan kan du försöka ta reda på vad som gäller i det landsting där du bor.

Vid första tillfället du söker vård får du ett **RESERVNUMMER** som vårdpersonalen använder i stället för personnummer. Det är viktigt att du sparar detta nummer och tar med dig det varje gång du söker vård. Det är också bra om du har en id-handling (legitimation, pass, kopia av id-handling eller ett gammalt LMA-kort) som du kan ta med dig när du söker vård. Om du saknar id-handling har du ändå rätt till vård.

Staten betalar den största delen av kostnaden för vården, men precis som asylsökande måste du betala en patientavgift. Avgiften kan variera mellan olika landsting men ett läkarbesök på vårdcentral kostar 50 kr. Du får även betala 50 kr för varje medicin som läkaren skriver ut åt dig.

 MER INFORMATION PÅ FLERA SPRÅK OM VÅRD FÖR PAPPERSLÖSA FINNS HOS RÖDA KORSET: <http://www.redcross.se/behover-du-var-hjalp/vard-och-behandling/roda-korsets-wardformedling>

Sjukvårdens **SEKRETESSREGLER** omfattar alla, oavsett om man har uppehållstillstånd eller inte. Enligt Sekretesslagen får inga uppgifter från sjukvården lämnas till utomstående om det kan skada patienten. Undantag gäller för polisen, men endast om polisen uttryckligen frågar efter en viss person på ett sjukhus. Då måste personalen svara ja eller nej på frågan. Personalen får inte själv ringa till Migrationsverket eller polisen och säga att du finns där.

Om du är orolig för att polisen ska söka upp dig, be personalen berätta för dig ifall polisen tar kontakt med dem. Du behöver heller inte ge din adress utan kan säga att du har skyddad adress. Om personalen på sjukhuset inte känner till reglerna om sekretess kan det hända att de ringer till Migrationsverket för att kolla vem som ska betala vården. Migrationsverket kan då i sin tur ringa polisen. Därför är det viktigt att du kan berätta om dina rättigheter, och att det är ett lagbrott om sjukvårdspersonalen ringer till Migrationsverket och berättar att du är där. Lagen heter Sekretesslag (1980:100).

Barn och vård

Gömda barn har rätt till all den sjukvård och tandvård de behöver på samma villkor som barn födda i Sverige. Behandlingar som sträcker sig långt fram i tiden kan nekas i väntan på att barnet får uppehållstillstånd. Det är för att barnet inte ska ta skada om behandlingen avbryts vid en utvisning.

Sjukvård till barn utan papper ska ges på samma villkor som till barn som är lagligt bosatta i Sverige. Det innebär att den är gratis på en del ställen, men på andra ställen får man betala en patientavgift om barnet fyllt tolv. Sådan tandvård som omfattas av statligt tandvårdsstöd är gratis för barn. Mediciner kostar 50 kronor som för vuxna.

Ibland vet inte sjukvårdspersonalen vilka regler som gäller när ett barn söker vård och saknar de fyra sista siffrorna i personnumret, och de är osäkra på hur de ska göra med betalning och registrering. Därför är det bra att du själv kan informera personalen om vad som gäller. För sjukvård kan du hänvisa till kommunens och landstingets hemsidor, där det finns riktlinjer om vad som gäller just där.

Stöd och hjälp från socialtjänsten

Varje svensk kommun har ansvar för alla människor som befinner sig i kommunen och det gäller även papperslösa. Du har därför alltid rätt att fråga socialtjänsten om hjälp. Du kan ansöka om att få hjälp med vård, behandling eller annat stöd på grund av psykisk ohälsa, missbruk eller funktionshinder. Du kan även ansöka om en kontaktperson, helgvistelse på läger eller annat stöd till barn och ungdomar. Du kan också ansöka om ekonomiskt bistånd.

Socialtjänsten måste ta emot din ansökan men beroende på hur de tolkar lagen och din situation kan de neka dig hjälp. För att kunna nå framgång är det viktigt att du berättar att du inte kan få hjälp någon annanstans och att Migrationsverket inte har något ansvar för dig. Du ska dessutom vara tydlig med att du inte har några andra försörjningsmöjligheter eller kan återvända till ditt hemland. Du kan uppge en c/o-adress om du vill, men betona att du faktiskt bor i kommunen.

Socialtjänsten har tidigare haft en skyldighet att meddela polisen när de öppnar ett nytt ärende om en person som saknar uppehållstillstånd. Den regeln finns inte längre. Polisen har inte rätt att på vinst och förlust fråga socialtjänsten vilka papperslösa de känner till. Det råder sekretess mellan myndigheterna.

Socialtjänsten ska inte heller kontakta Migrationsverket. Däremot är anställda på Socialtjänsten skyldiga att lämna uppgifter om en specifik asylsökande eller en person som ska utvisas eller avvisas, om Polisen eller Migrationsverket kontaktar dem och begär uppgifter som de behöver i personens ärende.

🔗 **MER INFORMATION OM RÄTTIGHETER FÖR PAPPERSLÖSA** kan du söka exempelvis hos Fristad Stockholm:
<http://dinarattigheter.org/till-myndigheter/socialtjanstlagen-och-kommunens-ansvar/>

Utbildning

Alla barn mellan 6 och 18 år har rätt att gå i skolan i Sverige. Det gäller sedan den 1 juli 2013 även barn som lever gömda. Ta kontakt med rektorn på den skola som barnet vill gå på. Skolpersonalen har inte rätt att kontakta Migrationsverket eller Polisen och du behöver inte ange din adress till skolan.

Det året ett barn fyller 6 år får han eller hon börja i **FÖRSKOLEKLASS**, där barnet får förbereda sig på att börja grundskolan. Från 7 års ålder kan barnet börja i grundskola. I Sverige går barn i grundskola i nio år. Både i förskolan och i grundskolan får barnen böcker och lunch gratis.

Ungdomar som gått klart grundskola kan välja att studera vidare på ett **GYMNASIEPROGRAM**. Det finns många olika program att söka och vilket program ungdomen antas till beror på hans eller hennes betyg. De flesta gymnasieprogram är 3 år långa. Om du påbörjar en gymnasieutbildning när du är under 18 år har du rätt att avsluta den även efter att du fyllt 18 år.

Gömnda barn och ungdomar med psykisk funktionsnedsättning har rätt att gå i **"SÄRSKOLA"**, där de får en utbildning som är anpassad efter deras behov.

All utbildning för barn är gratis i Sverige och om barnet behöver skjuts till skolan ska skolan ordna det.

 SKOLVERKET HAR GETT UT EN HANDBOK OM PAPPERSLÖSA BARN I SKOLAN: http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http://www5.skolverket.se/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Record%3Fk=3493

Arbete

Om du har haft rätt att arbeta utan arbetstillstånd så upphör detta då du får slutgiltigt avslag på din asylansökan. Om du har haft ett vanligt arbete och betalat skatt så kan du kanske fortsätta med detta, till exempel om arbetsgivaren inte upptäcker eller struntar i det. Skatteverket lämnar inte automatiskt ut uppgifter till polisen om enskilda arbetare. Skatteverket och polisen gör dock ibland kontroller av arbets- och uppehållstillstånd på arbetsplatser.

Om du jobbar svart så har du ingen anställningstrygghet eller rätt till sjukpenning om du blir sjuk. Däremot har du alltid rätt till lön för ditt arbete, och du har rätt till den lön du har blivit lovad, antingen muntligt eller skriftligt. Detta har inte med arbetstillståndet att göra. Arbetskadeförsäkringen gäller alla arbetande, oavsett om man har tillstånd.

Fackföreningen kan försöka hjälpa dig att bevaka dina intressen och stötta dig vid en eventuell konflikt med din arbetsgivare. Många fackföreningar organiserar inte personer som inte har

arbetstillstånd, men det kan ändå hända att du kan få hjälp av fackföreningen till exempel att få ut den lön du har blivit lovad. I Stockholm finns ett fackligt center för papperslösa som drivs av flera olika fackförbund tillsammans.

 ADRESSER HITTAR DU HÄR: www.farr.se/adresser

Om du har blivit felaktigt bemött

Migrationsverkets bemötandeombudsman

Om du har blivit illa bemött eller på annat sätt felaktigt behandlad av personal vid Migrationsverket kan du vända dig till Migrationsverkets bemötandeombudsman. Bemötandeombudsmannen tar emot och utreder sådana anmälningar. Bemötandeombudsmannen kan däremot inte titta på bedömningen av dina asylskäl.

Du kan kontakta Bemötandeombudsmannen via webbformulär: www.migrationsverket.se/info/1125.html eller telefon: 020-30 30 20.

Justitieombudsmannen (JO)

Du kan klaga hos Justitieombudsmannen om du bedömer att du själv eller någon annan blivit

felaktigt bemött av en myndighet eller tjänsteman vid handläggning av ett ärende. Däremot kan JO aldrig ändra en dom eller ett beslut. JO ska övervaka att myndigheter och tjänstemän följer lagen och uppfyller sina skyldigheter.

Här finns blanketten för anmälan till JO: www.jo.se

Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Diskrimineringsombudsmannen arbetar för allas lika rättigheter och möjligheter och mot alla former av negativ särbehandling – till exempel diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Information om hur man anmäler diskriminering finns på www.do.se

**Det går bra att kontakta myndigheterna på ditt eget språk.
Det är i så fall bra om rubrikerna i brevet översätts till svenska eller engelska.**

ADRESSER

För att hitta FARR:s medlemsföreningar och andra organisationer som ger stöd eller information till asylsökande och papperslösa, se:

www.farr.se/adresser

FARR

Flyktinggruppernas Riksråd är en politiskt och religiöst obunden paraplyorganisation som bistår flyktinggrupper, asylkommittéer och enskilda.

08-710 02 45

info@farr.se

www.farr.se

Ordförande:

Sanna Vestin,
Stockholm

sanna.vestin@farr.se

EU-LÄNDER

Belgien
Bulgarien
Cypern
Danmark
Estland
Finland
Frankrike
Grekland
Irland
Italien
Kroatien
Lettland
Luxemburg
Litauen
Malta
Nederländerna
Polen
Portugal
Rumänien

Slovakien
Slovenien
Spanien
Storbritannien
Sverige
Tjeckien
Tyskland
Ungern
Österrike

DUBLINLÄNDER

EU-länderna samt Norge,
Island och Schweiz.

EES-LÄNDER

EU-länderna, Gibraltar,
Island, Liechtenstein
och Norge.

FULLMAKT FÖR OMBUD

Härigenom befullmäktigas _____

vid ett eller flera tillfällen, att företräda mig i ärende angående arbets- och uppehållstillstånd, flyktingförklaring och resedokument, häktning och förvarsfrågor, verkställighetsärenden, samt alla andra frågor som har något samband med ärenden om uppehållstillstånd.

Fullmakten innefattar behörighet att i angivna ärenden och vad därmed sammanhänger handla å mina vägar i alla hänseenden, och inför alla myndigheter, domstolar och organisationer och andra instanser, såsom Migrationsverket, förvaltningsrätten och kammarrätt, vid förhandlingar, vid utkvittering av handlingar och alla andra åtgärder som ärendet kräver.

Fullmakten innefattar behörighet att företräda undertecknad inför internationella instanser som övervakar Sveriges åtaganden beträffande mänskliga rättigheter.

Underskrift _____

Namn (textat) _____

Födelsedatum _____

Eventuellt ärendenummer _____

Datum _____

GÅ MED I FARR

FARR är nätverket för enskilda och grupper som vill stärka asylrätten och arbeta för en human och solidarisk flyktingpolitik.

I medlemskapet ingår fyra nummer av Artikel 14, Sveriges enda flyktingpolitiska tidskrift.

www.farr.se/sv/kontakt/bestallningar